

DOMOVINA

Upravišтво in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana,
Knofljeva ul. št. 5 II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126
Račun poštne hranilnice podruž v Ljubljani št. 10.711.

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9 polletno 16 celo-
letno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno 12,
polletno 24, celoletno 48 din. — Amerika letno 1 dolar.

Balkanske države za mir

V Beogradu je od 2. do 4. t. m. zasedal stalni svet Balkanske zveze. Za razgovore in sklene štirih zunanjih ministrov zveze (Jugoslavije, Turčije, Rumunije in Grčije) se je zanimal ves svet, kar je v teh razburkanih časih razumljivo. Zunanji ministri vseh štirih držav so odločno poudarili voljo do miroljubne politike. Po končanem posvetu je bilo izdano uradno sporočilo, ki vsebuje v glavnem:

»Stalni svet Balkanske zveze se je sestel v Beogradu 2. 3 in 4. februarja. Grčija je zastopal Jean Metaxas, predsednik vlade in zunanji minister; Rumunijo Grigori Gafencu, minister za zunanje zadeve; Turčijo Sukri Saradžoglu, minister za zunanje zadeve; in Jugoslavijo Aleksander dr. Cincar Marković, minister za zunanje zadeve. Izmenjava mnenj med člani stalnega sveta v prisrčnosti in polnem zaupanju jim je omogočila soglasno ugotoviti: skupno korist štirih držav, da se ohrani mir, red in varnost na jugovzhodu Evrope; njihovo trdno odločnost za nadaljevanje odločne miroljubne politike, da bi obvarovali pred izkušnjami vojne ta del Evrope; njihovo voljo, da ostanejo združeni v mejah

sporazuma, ki izvaja samo svoje lastne smotre in ki ni naperjen proti nikomur, in da skupno skrbijo za ohranitev pravice vsake članice na neodvisnost in nacionalno ozemlje; njihovo iskreno željo, ohraniti in gojiti prijateljske odnose s sosednimi državami v pomirljivem duhu medsebojnega razumevanja in miroljubnega sodelovanja; potrebo, da se izboljšajo in napravijo čim tesnejše gospodarske in prometne zveze med balkanskimi državami; podaljšanje Balkanske pogodbe za dobo sedmih let, začeti z 9. februarjem leta 1941; sklep štirih zunanjih ministrov, ohraniti medsebojne tesne stike do prihodnjega rednega zasedanja stalnega sveta, ki bo v Atenah februarja 1. 1941.«

Sklepi balkanskih držav so bili povsod po svetu sprejeti z zadovoljstvom na znanje. Zadovoljna sta z njim poleg nevtralnih držav tudi oba vojskujoča se tabora. Enako izraža moskovski tisk zadovoljnost, da se balkanske države ne žele zaplesti v vojno pustolovščino.

Angleški listi pišejo, da se je Balkanski zvezi že močno približala Bolgarija, medtem ko Madžarska še ni pokazala prave volje.

Novi volilni zakon bo kmalu razglašen

Na nedavni seji je ministrski svet sprejel končni načrt novega volilnega zakona. Zatrjuje se, da bo novi volilni zakon že prihodnje dni objavljen. Ministrski svet je razpravljati tudi o nekaterih spremembah pri razdelitvi države v volilna okrožja. V Sloveniji teh sprememb ne bo. Slovenija bo ostala razdeljena na šest volilnih okrožij, kakor smo že poročali.

»Kdaj določbe novega volilnega zakona, da pride en poslanec na vsakih 40.000 prebivalcev in da volilno okrožje dobi še enega poslanca, če znaša višek nad 40.000 prebivalci najmanj 25.000, pokaže račun, da bo Slovenija tudi v bodoče imela enako število poslancev, kakor doslej, to je 29.

Ljubljansko volilno okrožje ima pet volilnih okrajev in bo volilo pet poslancev.

Novomeško volilno okrožje ima prav tako pet okrajev in bo volilo enako število po-

slancev.

Celjsko volilno okrožje ima pet okrajev, volilo pa bo šest poslancev. Zato se bo moral en okraj razdeliti. Verjetno bo to celjski okraj, ki je v tem okrožju največji.

Mariborsko volilno okrožje ima pet okrajev, volilo pa bo štiri poslancev.

Murskosoboško volilno okrožje obsega pet okrajev, volilo pa bo sedem poslancev. Ker sta največja okraja v tem okrožju Maribor-levi breg in Ptuj, bosta najbrž ta dva okraja razdeljena vsak na dva volilna okraja.

Mesto Ljubljana voli dva poslancev.

Ministrski svet je na isti seji razpravljati tudi o novem zborovalnem in združevalnem zakonu. Načrt za ta zakon ni izdelan. Člani vlade so o njem razpravljali čisto načelno. Po zatrjevanju iz vladnih vrst bo novi zborovalni zakon omogočal svobodnejši razvoj našega notranjepolitičnega življenja.

Država in vladavina nista eno in isto

»Učiteljski tovariš« piše med drugim:
»Od vsepovsod se zgrinjajo grozeči oblaki. Tudi nad našo državo. Mogoče je, da jih bo razgal kak veter, lahko pa je tudi, da nas potegnejo v divji vrtinec. Pripravljeni moramo biti na obrambo naše svobode. Če bomo na znotraj razdvojeni, nas bo vihar razbil. Osnova, na katero lahko zidamo našo bodočnost v teh nevarnih dneh, je neomajna ljubezen do svobode, do naroda, do države.

Samo taka ljubezen nas lahko naredi tako trdne, da se bo ob nas razbil vsak naval sovražnih sil.

Odpor proti sovražniku nas mora z enako močjo zajeti vse brez izjeme. Med nami ne sme več biti razlik. In spet bi moral prevzeti učitelj pobudo. Njemu, ki pozna ljudstvo, je poverjena naloga, da v tem ljudstvu utrdi državljansko misel in ljubezen do domovine. Učitelj bo to rad storil, če bo imel vse po-

goje za tako delo. Pomagal bo tudi na tak način braniti državo, tisto državo, ki je vsa prežeta od velike volje, da se brani z vsemi sredstvi.

Kdo je država? Smešno je, da moramo po dvajsetih letih državne svobode tolmačiti ta pojem. Smešno, toda potrebno. Pri nas se je pojem države tako izkrotovil, da pod tem pojmom navadno razumemo obstoječo vladavino. V resnici pa smo država uradniki, nameščenci, obrtniki, trgovci, kmetje, delavci — mi vsi.

Zanimiva razmotrivanja beremo tudi v splitskem »Narodnem listu«. Nanašajo se na vabila na neki ples, za katerega se je delala reklama, češ da je prvi ples v svobodni hrvaški domovini. To se čuje nekako tako, kakor bi Hrvati doslej ne bili svobodni, kakor bi bili tudi zadnjih 20 let še živeli pod tujim jarmom. List navaja med drugim kot mnenje nekaterih nacionalistov: »Če je kdo teh 20 let vladal nad Hrvati, je bila to strankarska vladavina, ki se pač ne more primerjati z vladavino tujcev, na primer Nemcev ali Madžarov. Zakaj večina Hrvatov doniže samo sebe in daljša narodno suženjstvo za celih 20 let! Ali ne bi bilo pametneje ugotoviti, da smo se kot narod osvobodili 1. 1918, a da so notranji samosilniki preprečevali svobodni razvoj naroda? S kakšno pravico polagamo sicer vence na grob dr. Trumbića če se 1. 1918. nismo osvobodili?«

Na to mnenje nekaterih nacionalistov izvaja list med drugim: »Mi tolažimo svoje prijatelje ter jim pravimo: Ti Hrvati, ki zdaj predstavljajo večino, so zaostali za 20 let. Toda bodimo zadovoljni, ker so vsaj zdaj prvi občutili, da so v svobodni domovini. Zdaj je končana borba. Zdaj smo torej vsi v svobodni domovini in nehajmo z norčijami in praznimi besedami, katerih se bomo sramovali, če ne prej, pa gotovo čez 20 let!«

Šele po volitvah trajnejša ureditev države

Glavno glasilo Hrvatske seljačke stranke »Seljački dom« piše:

»Predsednik Hrvatske seljačke stranke dr. Maček zahteva volitve tako za hrvaški sabor kakor za beograjsko skupščino, in šele po končanih volitvah naj bi prišlo do trajnejše ureditve države. Volitve v hrvaški sabor so neogibno potrebne zato, da bi se uspela ureditev banovine Hrvatske. Volitve za beograjsko skupščino pa so važne predvsem zato, da bi se mogla izvršiti trajnejša ureditev odnosov v naši državni skupnosti. Med Srbi je močna struja, ki zahteva bolj ali manj trajno ureditev mej med banovino Hrvatsko in banovino Srbijo še pred volitvami. Trajnija razmejitev med Hrvatsko in Srbijo se more izvršiti samo na nepovrnjenem narodnem pravoreku.«

Čas za slovanstvo še pride

Uprava Zveze Sokolov kraljevine Jugoslavije je razposlala vsem sokolskim društvom okrožnico, ki pravi med drugim: »Poleg rednih nalog duhovne in telesne vzgoje naroda, ki so potrebne v današnjih notranjih in zunanjih prilikah naše države, stoji danes pred našim sokolstvom nad vse važen in obsežen

program narodnoobrambnega dela. V današnjih časih mora vsa država predstavljati narodno obrambo, predvsem pa sokolstvo. Letošnje sokolske skupščine morajo biti začetek važnega razmaha v jugoslovenskem sokolstvu, s katerim bosta lahko vsak trenutek v popolnem zaupanju računala tako kralj ka-

kor Jugoslavija.

Naš veliki vsesokolski zlet 1. 1941. v Beogradu bo pokazal vsemu svetu, da so v slovanstvu kljub vsem pogreškam in hudim preizkušnjam neslutene ustvarjajoče sile in da njegov čas šele pride.

Stara je že resnica o veliki redilnosti ovsa

V nemškem znanstvenem časopisu »Umschau« dokazuje neki zdravnik, da je oves služil za izvrstno hrano ljudem že v najstarejših časih in da ga v mnogih krajih uživajo tudi dandanes. Hkratu priporoča zdravnik, da bi se uživanje ovsa čimbolj razširilo.

Že izkopenine iz kamene dobe nam pokazujejo, da so ljudje jedli praženo žito, ko so bili še popolni divjaki. Žito so torej ljudje uživali mnogo prej, kakor pa so iznašli kruh. Uživanje praženega žita, predvsem ovsa, se je ohranilo do današnjega dne v nekaterih odročnih krajih. Dokaz temu sta tudi dva kraja na Virtemberskem, kjer kuhajo za kosilo gosto soljeno kašo iz praženega ovsa. Prejšnje čase, dokler na deželi še niso poznali kave, so jedli takšno kašo za obed in večerjo. Počutili so se zelo dobro in so opravljali z lahkoto najtežja dela. Že to dokazuje, da je oves zelo redilen.

Raziskovanja raznih vrst žit nam dokazujejo, da oves po svoji redilnosti ne zaostaja za drugimi vrstami žita, po množini masti pa celo prednjači. Olupljeni oves ima povprečno nad 61 odstotkov ogljikovih hidratov (škroba), 13 odstotkov beljakovin in sedem odstotkov masti. Ker ima oves največ masti med žitaricami, je verjetno, da bi se dale vzgojiti vrste, ki bi imele še mnogo več maščobe in ki bi jih ne bilo treba še prilagajati na srednjeevropsko podnebje.

Iz ovsa izdelujejo že razna hranila, a njihova raba se žal premalo širi. To je pa treba pripisovati temu, da so ti izdelki ovsa v primeri s kruhom zelo dragi. Razen tega je mogoče iz ovsa, pripravljenega za hrano, kuhati le kašo, ki nima posebno dobrega okusa, če ni dovolj oslajena.

Zato je posebno priporočljivo kuhanje kaše iz praženega ovsa. V praženem ovsu je zelo malo vode, zato nas tem bolj nasiti. Pražena zrna je treba tudi dobro žvečiti, kar ima spet prednost, da utrjuje zobe. Okus praženega ovsa je mnogo prijetnejši kakor navadne ovsene kaše. Pred praženjem je treba oves olupiti in potem zmleti v zdrob tako, da nastane iz enega zrna približno pet drobecov. Tako zmleti oves je treba pražiti le toliko, da malo porumeni, nikakor pa ne tako, da bi se sežgal.

Virtemberški kmetje si dajejo oves olupiti in mleti v mlinih, pražijo pa ga sami doma v železnih ponvah, kakor bi pražili kavo. Soraženi oves shranjujejo v vrečkah, ki jih obešajo v hladne prostore. V mestih bi lahko praženje ovsa prevzele pražarne kave. Omenjeni nemški zdravnik računa, da bi Nemci lahko prihranili na leto izredno mnogo masti. Če bi vsak Nemec na dan pojedel 30 gramov praženega ovsa, bi to zneslo na leto milijon ton za vso Nemčijo.

Na nekaterih zvezdah so gotovo živa bitja

Ali je življenje omejeno le na našo zemljo? S tem vprašanjem se pečajo zvezdoslovci, izmed katerih mnogi zavračajo domneve, da je mogoče življenje tudi na drugih nebesnih telesih. Trditve znanstvenika Lippmanna, da je v meteorjih dobil mikrobe (najmanjša živa bitja) kakršni na naši zemlji ne žive, in tudi opazovanja na Marsu zbujajo domneve, da je vendar življenje razvito tudi na nekaterih zvezdah. Opazovanja Marsa, kadar se najbolj približa naši zemlji, nas čedalje bolj prepričujejo, da ima ta planet dovolj ozračja za razvoj življenja, saj so zvezdoslovci ugotovili, da se lise na Marsu spreminjajo po letnih časih. Po tem bi lahko sklepali na precej razvito rastlinstvo.

Ameriški profesor Underwood pravi, da je morda življenje razvito na nekaterih telesih v vesoljstvu. Svoje domneve opira na opazovanja v veliki zvezdarni v Teksasu. Mož je preučil vse dosedanje ugotovitve in domneve ter prišel do sklenja, da vprašanje življenja v vesoljstvu ne more biti samo predmet za pisanje čudežnih romanov. Potrebno bi bilo, da bi se raziskovalci ki delujejo v zvezdarnah ne omejevali samo strogo na svoje strokovno delo, temveč tudi posvečali pozornost vsem sicer neznatnim okolnostim, ki bi lahko služile pri preučevanju vprašanja, ali je življenje mogoče v vesoljstvu. Upoštevati je treba, da je najbrž v vesoljstvu več sončnih območij, podobnih našemu sončnemu območju, kar nudi že dovolj razlogov za resno domnevo, da je življenje mogoče tudi na drugih nebesnih telesih.

Kar se tiče našega sončnega območja, obstoj precej razlogov za domnevo, da je rastlinsko in živalsko življenje razvito tudi na Marsu in na Veneri. Mars ima s svojim red-

kim ozračjem in zaradi večje oddaljenosti od sonca kakor naša zemlja verjetno za seboj staršo zgodovino življenja. Nasprotno pa Venera, ki je bližja soncu in je ogrnjena z gostim ozračjem, preživlja še svojo mladostno dobo.

Manj verjetno pa je, da bi se razvilo kdaj podobno življenje kakor na zemlji na Merkurju, Jupitru in Saturnu. Vendar ni izključeno, da bi bilo mogoče življenje tudi na teh planetih. A na luni? Nenprestano dokazujejo,

da na luni ni vode in ne zraka ter da je tam življenje že zaradi tega nemogoče. Toda najnovejša opazovanja ne dokazujejo tega. Če bi luna ne imela ozračja, bi lahko opazovali, kako padajo meteorji na njeno temno površje na primer ob prvem kraju, ker bi nastajale na površju velike eksplozije. Lunina površina bi se zato tudi stalno spreminjala. Vendar se to ne dogaja. Meteorji padajo proti luni prav tako kakor proti zemlji; ko se ji približajo, se namreč njihova hitrost zmanjša kakor zaradi trenja, ki nastane ko zadenejo na zračno plast. Da padajo meteorji, ko se bližajo luni, z zmanjšano silo, in se pogosto razpočijo, ko dosežejo nieno površino, bi dokazovalo, da luna ni brez zraka. Razumljivo pa je, da je njeno ozračje zelo redko. Underwood sklepa po svojih računih, da je ozračje ob luninem površju približno pettisočkrat redkejšo kakor na zemlji. A razen tega so v zadnjih dveh letih začeli opazovati, da se površina dveh velikih ognjeniških žrel na luni v enakomernih razdobjih spreminja, kakor da bi tam rasel mah.

Če bi nič ne govorilo za življenje na planetih našega sončnega območja, ostane še vedno odprto vprašanje, ali ni mogoče življenje na planetih drugih sončnih območij. Ali se ne morejo na teh planetih razviti za življenje ugodni pogoji? Angleški zvezdoslovec Jeans je odgovoril na to vprašanje zanikavno. Skliceval se je na to, da je naše sončno območje nastalo tako, da je bližnjil iz mrsonca velikanski slap pravitvarine, ko je to veličansko nebesno telo srečalo neko drugo sonce. Slap je pozneje zaradi vrtenja razpadel v planete. Zato je zelo neverjetno, da bi se nebesna telesa, ki so tako silno oddaljena drugo od drugega srečala v vesoljstvu. Kaj takšnega se lahko pripeti v vesoljstvu po mnenju Jeansa samo enkrat po hudovitem naključju.

Temu se pa protivi Underwood. Izračunal je, da je mnogo več verjetnosti, da pride v vesoljstvu večkrat do takšnih naključij, ki se zdijo Jeansu edinstvena. Po Underwoodovih računih je več verjetnosti, da se v vesoljstvu srečajo sonca v preveliki bližini in da pride do katastrofe, ki je posledica roistva novih nebesnih teles. Underwood naglašja, da je v sami Rimski cesti po dosedanjih ugotovitvah okrog sto tisoč milijard sonc. To je toliko sonc, da bi lahko naložili vlak 200krat tako dolg kakor je dolga proga od New Yorka do San Francisca, če bi vsako izmed teh sonc bilo majhno kakor šibra. Kdo bi potem lahko postavil, da se izmed tako velikanskega števila sonc dvojica ne more več srečati v preveliki bližini, kakor se je praseč, ki je bilo mati naših planetov? Zato sklene Underwood, da je Jeansova trditev neverjetna, ter domneva, da je v vesoljstvu še več podobnih sončnih območij, kakršno je naše, to se pravi, da so dani pogoji za razvoj življenja.

Največ hudih zim je bilo v 15. in 16. stoletju

Zgodovina suhih zim od začetka 15. stol. do naših časov nam kaže marsikaj zanimivega. Predvsem nas preseneča, da je po izredno hudi navarno zmerom sledila še ena huda zima. Izjem je bilo malo. Tako bi l. 1929 po pravilu morala slediti huda zima tudi naslednje leto, a v l. 1930 ni bila zima huda. Ker je letos precej huda zima, smemo s precejšno verjetnostjo pričakovati, da bo tudi prihodno leto pozimi močan mrz.

V vseh hudih zimah so bili po pravilu hudi snežni zameti in snežni viharji. Zanimivo je, da je bilo od začetka 15. stoletja do l. 1929. huiših zim samo 34. V vseh teh hudih zimah so bili izredno hudi snežni viharji.

Največ hudih zim z velikimi snežnimi zameti je bilo v 15. in 16. stoletju. V našem stoletju pa je bila v resnici huda zima doslej samo l. 1929., če izvajamo letošno zimo. Zima pred 10 leti je povzročila veličansko

škodo zlasti na sadnem drevju. Tudi ef zimi je bilo doslej že mnogo škode.

V 15. stoletju so bile izredno ostre zime v letih 1407. in 1408., 1434. in 1435., 1443. in 1444., 1460 in 1461., 1464. in 1465., 1468 in 1469., 1476. in 1477., 1490 in 1491. Prav tako so se vrstile ostre zime s hudimi snežnimi meteži v 16. stoletju; tako v l. 1513. in 1514., 1516. in 1517., 1550 in 1551., 1562 in 1563. Izjema je pa bilo leta 1565., ker mu naslednje leto ni sledila huda zima. Potem so se hude zime spet vrstile po pravilu. V 19. stoletju je pa bilo samo pet izredno ostrih zim. V 20. stoletju je bil najhujši mrz v Srednji Evropi leta 1929., ko je dosegel 30 stopinj pod ničlo. Kaže, da letošnja zima ne bo nič zaostajala za to zimo, saj je v nekaterih krajih v naši državi še celo bolj mrzlo, kakor je bilo pred 11 leti. Na primer v Bosni je letos hujši mrz, kakor je bil l. 1929.

Politični pregled

Naš minister za trgovino in industrijo dr. Ivan Andrić je dal posebno izjavo slofijskemu dnevniku »Utr«

glede na trgovinske zveze med Bolgarijo in Jugoslavijo in na svečano otvoritev jugoslovenskobolgarske gospodarske zbornice.

V Beogradu in Sofiji. Rekel je med drugim: V nedeljo 11. t. m. bo v Beogradu slovesno otvorjena bolgarsko-jugoslovenska gospodarska zbornica. Teden dni pozneje, 18. t. m., bo v Sofiji podobna slovesnost ob priliki otvoritve jugoslovensko-bolgarske gospodarske zbornice. Mislim, da je med našima dvema narodoma mogoča trajnejša in zelo dobra izmenjava blaga. Mi lahko dobivamo od vas premog, razna olja in industrijske predmete. Bolgarija pa lahko dobiva industrijske izdelke, ki se izdelujejo v naši državi. Mislim, da se more ne samo v okviru tesnega sodelovanja med Jugoslavijo in Bolgarijo, temveč tudi v medbalkanskem sodelovanju doseči velik uspeh. Balkanske države morajo v gospodarskem pogledu druga drugo izpopolnjevati, a vsako medbalkansko sodelovanje brez Bolgarije ne bi predstavljalo nobene sile, medtem ko bi se skupaj z Bolgarijo lahko dosegla na Balkanu gospodarska neodvisnost.

Italijansko časopisje mnogo piše o posvetu Balkanske zveze in naglašja, da je potrdil nevtralnost evropskega jugovzhoda. Pri tem tudi navaja.

da se bodo vršila pogajanja Rumunije z Madžarsko in Bolgarijo.

Ta pogajanja naj skušajo rešiti sporne zadeve, ki jih ima Rumunija z Bolgarijo in Madžarsko. Italijansko časopisje naglašja, da sedaj ni čas, da bi se spremembe mej uveljavile s silo, in izraža upanje, da se bo Rumunija s sosedi pobotala. Kakor znano vlada spor Rumunije z Bolgarijo zaradi Dobrudže, katere južni del je čisto bolgarski.

Turški zunanji minister Saradžoglu je s

posveta Balkanske zveze v Beogradu potoval v Sofijo, kjer je bolgarskim državnikom predlagal

načrt posebne črnomske pogodbe med Turčijo, Bolgarijo in Rumunijo.

Črnomska pogodba bi bila neodvisna od Balkanske zveze in bi imela za smoter branik proti prodiranju Sovjetske Rusije na Balkan. Pravijo, da bi ta pogodba pomenila le utrditev miru, vendar pa Bolgarija in Rumunija pri tem ne bi zavzeli neprijateljskega stališča nasproti Sovjetski Rusiji. Velika ovira za sklenitev pogodbe pa je v bolgarskih zahtevah, naj Rumunija odstopi južno Dobrudžo. Mnogi tuji listi naglašajo, da bi Rumunija storila moder čin, če bi vprašanje Dobrudže, ki je življenjskega vprašanja za Bolgarijo, rešila na pravičen način. Pri tem izvajajo, da bi s tem bil mir v tem delu Evrope morda za zmerom rešen.

Po francoskih in nemških vesteh

na zapadnem bojišču dalje ni bilo posebnih dogodkov.

Kakor pravi poročilo francoskega generalnega štaba, je bil v ponedeljek 5. t. m. najmirnejši dan na zapadnem bojišču od začetka vojne.

Sovjetske čete so pred dnevi začele močnejše napadati Fince, a niso uspele. Prej ko slej

se finska vojska čvrsto drži

in odbija napade. Opaža se zbiranje sovjetskih čet na vzhodni obali Ladoškega jezera in je verjetno, da bodo sovjetske čete začele napadati finske otoke v tem jezeru. Sovjetska letala stalno bombardirajo različna finska mesta. V preteklem tednu so sovjetska letala po vesti iz Helsinkov bombardirala skupno 150 mest in naselij ter vrgla nanje okrog 7000 bomb. Pri tem je bilo ubitih 145 civilistov, 150 pa ranjenih. Po neki francoski vesti hoče Moskva izsiliti odločitev na Finskem do 23. t. m.

borski okolici po 650, v Konjicah po 700 din za 100 kg.

DRVA. V Kranju po 110 do 115, v Konjicah po 75, v mariborski okolici po 120 din kubični meter.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 6. t. m. v devizah (prve številke službeni tečaji, druge v oklepajih pa tečaji na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 176.35 do 179.55 (za 217.84 do 221.04) din;

100 francoskih frankov za 99.65 do 101.95 (za 123.15 do 125.45) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din;

1 švicarski frank za 9.95 do 10.05 (za 12.28 do 12.38) din;

1 holandski goldinar za 23.49 do 23.87 (za 29.01 do 29.39) din;

1 belgijsko belgo za 7.49 do 7.61 (za 9.25 do 9.37) din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.80 din. Vojna škoda se je trgovala v Beogradu po 425 do 425.50 din.

Sejmi

12. februarja: Motnik, Radeče pri Zidanem mostu. Vrhnika (kramarski), St. Janž (krški srez).

13. februarja: Ljutomer, Kamnik;

14. februarja: Brežice, Dob. pri Domžalah, Ponikva, Semič, Sevnica ob Savi, St. Lambert, Žalec, Zerovnica;

15. februarja: Bogojina v Prekmurju, Velenje.

Po vsej Sloveniji gre glas: le »Domovina« je za nas!

SCHICHTOV
RADION

vsebuje
MILO!

dobro, blago Schichtovo milo, ki med kuhanjem struji skupaj s kisikovimi mehurčki skozi tkanine in odpravi vso nesnago. Perilo se kar sveti tako je čisto in belo.

RADION BELINA!

Schicht-
RADION
pere sam!

Novice

* Volilne priprave Jugoslovenske nacionalne stranke. V zvezi s sestavo volilnega odbora Jugoslovenske nacionalne stranke za preučevanje volilnega zakona in za priprave na morebitno vodilno borbo se je mudilo v Beogradu večje število strankinih voditeljev iz raznih krajev države. Prišli so po podrobna navodila za svoje delo.

* Roki za zamenjavo starih kovancev. Stare srebrne kovance za 50 din je treba zamenjati do 16. t. m. Stari kovanci po dinarju morajo biti zamenjani do 20. aprila, srebrni kovanci po 20 din, dvodinarski novci in 50 parski pa do 16. avgusta.

* Nov list Jugoslovenske nacionalne stranke. V Sarajevu je začel izdajati bivši narodni poslanec g. Milalić tednik »Principi jugoslovenske omladine«. Novi tednik zastopa politične smernice Jugoslovenske nacionalne stranke.

* Očitek dr. Mačka slovenskemu delu Jugoslovenske radikalne zajednice. »Hrvatski dnevnik« ostro obračunava s politiko slovenskega dela Jugoslovenske radikalne zajednice in s pisanjem »Slovenca« ter pravi med drugim: »Tudi tokrat so ti slovenski politiki šli ne samo preko pravic in koristi hrvatskega naroda, temveč so s svojim postopanjem poskušali škodovati Hrvatom. Hrvati doslej niso nikdar ničesar storili na škodo Slovencev in se tudi niso protivili slovenski banovini. Toda na žalost niti tokrat niso bili deležni strpnosti s strani slovenskih politikov iz Jugoslovenske radikalne zajednice. List dalje obžaluje, da je slovenska zajednica podpirala vladavino, proti kateri so se morali Hrvati toliko boriti, ali navzlic temu so Hrvati to vladavino zrušili. »Hrvatski dnevnik« se postavlja na stališče, da se medsebojni odnosi Hrvatov in Srbov tičejo samo teh dveh in da Slovenci s svojim vmešavanjem ne morejo preprečiti rednega razvoja in ureditve teh vprašanj.« Končno pravi list: »Nihče ne zanikuje slovenskega narodnega ozemlja. Razen nekoliko vasi, ki so bile pozneje priključene dravski banovini in ki se morajo vrniti Hrvatski, je vse ozemlje dravske banovine slovensko. Slovenci torej nimajo razloga, da bi si nakopali zamero Hrvatov.«

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na sejmu v Kranju so se trgovali za kg žive teže: voli I. po 6, II. po 5.50, III. po 5, telice I. po 6, II. po 5.50, III. po 5, krave po 3.75 do 5, teleta po 7 do 8 din. V Konjicah so bili za kg žive teže: voli II. po 5 do 6, III. po 4.50, telice II. po 5 do 6, krave po 2.50 do 4, teleta po 4.50 do 5 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Ptuj pršutarji po 7.25 do 7.75, debele svinje po 8 do 8.75, plemenske svinje po 6 do 6.50, v Konjicah: špeharji po 9, pršutarji po 8, v Kranju: špeharji po 9.50 do 10, pršutarji po 8 do 8.50 din.

KRMA. V Kranju: lucerna in seno po 125, slama po 75, v Mariboru: seno po 150, slama po 75, v Konjicah: lucerna po 160, seno po 80. slama po 40 din za 100 kg.

VINO. V mariborskem okolišču se je dobilo pri vinogradnikih navadno mešano vino po 4 in finejše sortirano po 6 din za liter. Pri vinogradnikih konjiškega okolišja je bilo navadno mešano vino po 3.50, finejše sortirano po 4 din za liter.

VOLNA. V Kranju: neoprana po 26 do 28, oprana po 34 do 38, v Konjicah: neoprana po 30, oprana po 40 do 50 din kg.

SIROVE KOŽE. V Mariboru: goveje 18, v Kranju: goveje po 14 do 16, telečje po 18, svinjske po 9 do 12, v Konjicah: goveje po 11, telečje po 14, svinjske po 7 do 8 din kg.

SIROVO MASLO. V Konjicah po 41, v Kranju po 34 do 36, v okolici Maribora po 22 din kg.

FIZOL. V Kranju po 800 do 700, v mariborski

* **Uredba o nadzorovanju cen.** Prvotni osnutek uredbe o nadzorovanju cen v trgovini na debelo je bil zavržen in izdelan nov osnutek, ki ga je že odobrili ministrski svet in bo v kratkem podpisan. Nadzorovanju bo podvrženo 25 najvažnejših življenjskih potrebščin. Za osnovo bodo vzete sedanje cene, ki bodo pa tudi lahko popravljive. Nadzorovanje se bo nanašalo samo na trgovino na debelo, kar pa ne pomeni, da bo trgovina na drobno brez nadzorstva. Za njo bodo še nadalje veljale določbe uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije.

* **Nova uredba o državnih upokojevcih.** Glede na posredovanje nekaterih upokojskih društev na pristojnih mestih je prispela iz Beograda vest, da je ministrstvo za finance že izdelalo novo uredbo. Uredba bo stopila v veljavo 1. aprila.

* **Nemci iščejo v naši državi ležišča nafte.** Zadnje čase se mudi skupina Nemcev v Koprivnici, kjer raziskuje ležišča nafte. Ugotovljeno je namreč, da so najizdatnejša ležišča nafte v Jugoslaviji v črti od Selnice v Medimurju do Ludbrega in Koprivnice proti Virovitici. Nekateri si obetajo od tega raziskovanja zelo mnogo ter pričakujejo, da bo kmalu prišlo do izkoriščanja zemskih zakladov.

* **Nova cesta skozi Nemški Rovt.** Prebivalstvo gorske vasi Nemškega Rovta v Juljski krajini že vrsto let čaka, kdaj se bo uresničila njegova želja, da dobi cesto. Ni še tako dolgo, ko se je to mudila italijanska vojaška komisija in skušala ugotoviti, kje je bila to cesto najkoristneje izpeljati. Komisija je sicer bolj gledala na to, da bi bila ta nova cesta v vojaškem oziru prikladna, pa vendar bi ljudje tega kraja vsaj delno prišli na svoj račun, če bi se ta cesta zgradila. Ker so vesti o tej cesti spet potihnile, ni gotovo, da se bo važna prometna zveza začela že pomladi graditi.

* **Francozi in Nemci kupujejo naše konje.** Nedavno so se mudili v Bački francoski in nemški kupci in nakupili več sto konj. Vse so takoj natovorili v vagone in jih poslali. Kupčija je bila dobra, saj so bile živali po 4000 do 6000 din.

* **«Planinka» na Pohorju je zgorela.** V nedeljo zjutraj je iz nepojasnjenega vzroka začela goreti na vrhu Pohorja koča «Planinka». Stavba je kmalu zgorela, ker je bila pretežno lesena. Last je bila podružnice Slo-

venskega planinskega društva v Rušah, ki je bila postavila «Planinko» leta 1912., ker Ruška koča pri Arehu ni več zadoščala potrebam razvijajočega se pohorskega planinstva. «Planinka» je imela 11 sob s pritliklinami, kopalnicami in drugimi prostori. Škoda znaša preko 300.000 din.

* **Pod težo snega se je podrla streha.** V Spodnjih Račah ima domačijo kovač Franc Peršuh. Te dni je šel po opravkih, doma pa je ostala sama žena z otrokom. Nenadno go prihiteli v hišo sosed Alojzij Rečnik in drugi, češ da naj Peršuhova takoj zapusti hišo, ki se ruši. Posestnik Rečnik je namreč opazil iz svoje hiše, kako se je ostreje Peršuhove hiše, ki je že stara, zrušilo. Le takojšnjemu opozorilu sosedu Alojzija Rečnika je pripisati, da je Peršuhova z otrokom v zadnjem trenutku ušla smrti.

* **Smrtna žrtev dela.** Pri postavljanju droga za električni vod v Poljanski dolini je bilo te dni zaposlenih 17 delavcev, med njimi 30-letni Anton Gladek iz Fužin. Medtem ko je bil drog že delno v jami, se je težki les, ki so ga potiskali navzgor z viličastimi drogovi, sprožil in padel. Vsi drugi delavci so srečno odskočili, le Gladek je imel nesrečo. Skočil je v sneg do pasu in nesreča je hotela, da se je spotaknil ob majhne lesene količe, ki so pri dnu varovali na novo posajene smrečice. Zavoljo tega je padel v sneg in nanj se je zvrnil drog, ki ga je stisnil preko prsi, da so nastopile notranje krvavitve. Poleg tega mu je zlomilo tudi levo nogo. Ponesrečenca so takoj prenesli v bližnjo hišo in poklicali zdravnika, ki pa mu ni mogel več pomagati. Gladek je bil priden delavec.

* **Truplo ponesrečenega strojnika so potegnili iz potopljenega rušilca.** Truplo narednika strojnega oddelka Griesbacherja, ki je izgubil življenje v trenutku, ko se je potopil rušilec «Ljubljana», so te dni potegnili na površje. Dejstvo, da so truplo pokojnega Griesbacherja našli poleg tanka za nafto, potrjuje domnevo, da je rajni odprl ventile nafte in s tem preprečil eksplozijo na ladji, s čimer jo je tudi rešil. Pokojnik je štel šele 26 let in je bil zelo vesten mornar. Zdaj je tudi ugotovljeno, da znaša odprtina na ladji, ki jo je povzročila skala, v katero je ladja zadela, 8 m v dolžino in 2 m v širino.

* **Led na Dravi odtrgal več mlinov.** Ko je nastopilo južnejše vreme, plavajo po Dravi

večje plošče ledu, ki so zlasti nevarne lesenim mostovom in mlinom ob bregu. Tako je led v odseku Obrež — Ormož odtrgal veliki mlin g. Zadravca iz Ormoža. V veliki nevarnosti je bil tudi leseni most pri Ormožu. Drava je nosila s seboj še več drugih mlinov.

* **Najdba od vlaka razkosanega trupla.** Na železniški progi Karlovec — Ljubljana so našli med postajama Zorkovcem in Oziljem razmrvarjeno truplo 40-letnega Stjepana Krajčeca iz Zorkovca. Uvedla se je preiskava, da se ugotovi, ali gre za nesrečo, za samomor ali morda celo za zločin.

* **Tudi ribe so zmrzovale.** Nedavni mraz, kakršnega v Dalmaciji ne pomnijo, je napravil po vrtovih in sadovnjakih veliko škodo. Na Braču je uničeno na tisoče oljk. Drevesa so od mraza popokala in letos ni pričakovati plodu. Po planinah je zmrznilo mnogo drobnice, po gozdovih pa mnogo divjadi. Nenavaden pojav je bil, da je mraz letos dosegel celo ribe v morju. Na posameznih mestih, zlasti v Kanalu pod Velebitom so začele ribe zmrzovati. V Ljubackem prolazu pri otoku Pagu so naložili ljudje dnevno po 50 metrskih stotov sipe, ki je omamljena od mraza plavala na površini vode. Ribe so lovili kar z rokami, ker se niso mogle gibati.

* **Bencin ni šala.** Nedavno noč je gorelo pri Sv. Križu nad Litljo gospodarsko poslopje Hranilnice in posofilnice pod cerkvijo. V poslopju je bila garaža avtomobilskega prevoznika g. Dolinarja. Na posameznih mestih dva avtomobila K sreči sta bila Hranilnica in g. Dolinar vsaj delno zavarovana. Vzrok požara preiskujejo orožniki. Najbrž da se je komu zahotelo bencina. Splazil se je v garažo in odvil petelina pri bencinskem kotličku, pa se mu je vžgal bencin po neprevidnosti.

* **Starši v grob, otroci k sosedom.** Nedavno je plaz na Kozjaku terjal življenje vzornih zakoncev 44letnega posestnika Josipa Ranerja in njegove 29letne žene Marije od Sv. Urbana. Zaradi te nesreče so štirje otroci ostali sami. So to 10letna Marija, 9letna Elica, 6letna Anica in 3letni Ivanček. Zupan v Kamnici g. Lorenčič je sklenil zadevo urediti tako, da bodo po enega otroka prevzeli sorodniki, odnosno bližnji sosedje. Sorodniki, ki bodo prevzeli domačijo, bodo obvezani za skrb in dobro vzgojo nesrečnih otrok.

* **Trgovci! Uhogrelce razpošilja vsako mazo.** Štefan Starmacki Celje

Paul Keller

13

DOM Roman z gora

Poslovenil B. R.

Toda tudi v tem naslonjaču ni bilo njegovega doma. Samo divje, boleče hrepenenje je prišlo, ko se je zunaj počasi mračilo.

Tam onstran ceste pa je medtem tonila neka mladost. Lotina mladost.

Kdo ve, kako dolgo traja mladost? Pri nekaterih se hitro izgubi, pri drugih traja vse življenje.

Kdor doživi spoznanje, ni več mlad, ni več otrok. Samo tisti so otroci, ki stoje pred zagnjenimi slikami življenja brez želja in ničesar ne vprašajo.

Kdor je z dvomečo roko dvignil tenčico in tisti, ki je vihar pred njim razgalil velike, blodne slike življenja, — ta je že daleč od mladosti.

In kdor je daleč od mladosti, je blizu smrti.

Loto je bilo sram. Ko je v bratovih rokah videla svoj šopek, se je zavedela, da žive ljudje, ki znajo onečasti ljubezen in zvestobo.

Tri leta pozneje. Velikonočni zvonovi so peli prav tako kakor takrat, ko so spet pozidavali Bukovnikovo domačijo. Čisto isti glasovi so bili. Čisto ista velikonočna pesem. Samo nov učitelj je stopal pred pojočo množico; stari učitelj je bil med tihimi, številnimi poslušalci, ki so pod rušo prisluskovali pesmi vstajenja.

Za pevci je šla godba, potem duhoven s svojim spremstvom in nato verniki v vrstah po pet ali šest ljudi.

V eni teh vrst so bili Bukovnikov Henrik, njegova sestra Lenka, Matija Bernik, Lizika, oskrbnik Rogelj in njegov sin Janez.

Ljudje z Bukovnikovega doma so hodili zmerom zase. Niso se mešali med druge.

Matija in Rogelj sta bila nekoč pri godbi, pa sta se potem tam sprla, ker sta bila užaljena.

»Prava reč,« je takrat rekel Matija, ko je prišel domov s svojo trobento, ki je drugače visela na koru pri orglah. »Prava reč, saj so muzikanti najmanj pobožni ljudje v cerkvi. Če igrajo, morajo ves čas samo paziti, da ne zgreše takta in ne morejo misliti na boga, ko je odmor, pa samo sopihajo. Pravim vam: če bi bog še enkrat prišel na zemljo, bi najbrž marsikateremu muzikantu razbil bas na glavi.«

»Res je,« je pritrdil Rogelj in nič drugega ni dodal.

Ko pa je drugo nedeljo sedel z Bernikom v cerkvi, je med mašo zaspal. Tedaj mu je med potjo domov Matija hudobno rekel, da bi bilo zanj le bolje, če bi bil ostal pri godbi.

Po veliki maši so šli vsi z Bukovnikovega doma skupaj domov.

Dobre volje so bili, saj jim je dobro šlo. Henrik se je zdaj za zmerom vrnil domov. Napravil je maturo in je imel zdaj pravico do skrajšanega vojaškega roka. Matija je bil zadovoljen z njim. Bil je visok, nekoliko blede, a zastaven in lep fant.

»Zdaj naj se pa zgodi, kar se hoče,« mu je dejal Matija. »Ko imaš svoje šole, boš lahko dobil takoj službo, če bi se nam kaj ponesrečilo.«

Zaenkrat pa ni kazalo, da bi se moglo kaj ponesrečiti. Dom so čisto prenovili in prezidali. Skupno delo vseh je rodilo takšne sadove, da je Matija lahko redno plačeval obresti za dolgove in še je dosti ostalo za razne priboljške in nove reči.

Če pa ga je Henrik vprašal, ali si jemlje obresti tudi za svoj denar, ki ga je vložil, je bil Matija vselej slabe volje in je samo rekel:

»Ali bi rad še meni dajal mezdo kakor kakšnemu hlapcu? Kar molči! Jaz bom že dobil svoje peške, ko nam bo bolje šlo. Takrat bova poračunala. Saj si vse zapisujem. Če kaj potrebujem, si že vzamem, sestri in Lizi pa dajem mleko in maslo, krompir in mast. To je že dovolj obresti.«

Zdaj pa se je Matija ukvarjal z velikimi načrti. V nekem griču, ki je bil tudi Bukovnikov, je odkril ilovico. Zato je sklenil postaviti opekarno in si je od nje obetal dosti zaslužka. Samo pametno in previdno bo treba začeti. Kaže, da pojde opeka dobro v denar, ker ljudje v okolici toliko zidajo. Za začetno glavnicu je sklenil Matija poklicati na pomoč svojih poslednjih sedem tisočakov.

»Kaj bo pa z Liziko, če se delo ne bo obneslo? Ali pa če ti umreš?«

Bernikov obraz se je zmračil.

»Z Liziko? No, da! Delati bo pač moral! Kaj bi pa bilo, če bi bil jaz brez denarja? In da bi doživeli polom, — na to sploh ni-

* **Žrtev mraza.** Nedaleč od Škol pri Cirkovcah so ljudje našli na cesti zmrzlega 80-letnega preužitkarja Ludvika Skriblerja.

* **Žrtev plazu pri Zavrču.** Pri Zavrču je te dni plaz zasul viničarko Terezijo Bratuševico iz Korenjaka. Bratuševa je čistila od snega dohod k svoji hiši, ki je postavljena ob strmim pobočju haloškega gričevja. Sredi dela pa se je s strmega brega utrgal velik plaz, ki je ubožico pokopal. Ko so domači pozneje zagledali v bližini hiše kup snega, so zaslutili, da se je zgodila nesreča. Začeli so razkopavati sneg. Domači in sosedje so morali kopati tri dni, da so prišli do trupla nesrečne viničarke.

* **Vlak je povozil dekle.** Delavke, zaposlene v kranjski tvornici Inteks, so šle nedavno po končanem delu v okrepčevališče v bližini železniške postaje na malo južino. Ko so se potem vračale na postajo, je privozil tržiški vlak. Zaradi goste megle je 30letna Milka Avpičeva iz Tržiča prišla pod vlak. Sprevednik, ki je stal na stopnici vagona, je zaslišal njen obupni krik. Nesrečni Milki je vlak odrezal obe nogi v stegnu. Zaradi premočne krvavitve je za poškodbami kmalu umrla.

* **Smrt mladenke zaradi opeklin.** Ko se je 19letna sobarica Angela Markova v Žalcu grela nedavno pri močno zakurjeni peči, se ji je vnela obleka. Markova je dobila hude opekline po hrbtu. Prepeljali so jo v celjsko bolnišnico, kjer je te dni umrla.

* **Med gostijo si je končal življenje.** Žalostno se je končala te dni vesela gostija na Gaberniku pri Gornji Polskavi. Ženil se je posestnikov sin Jožef Zlođer z viničarsko hčerko Frančiško Korenovo. Za starešino je bil posestnik Alojzij Zamuda iz Spodnjih Hoč pri Mariboru. Po poroki so prišli svatje na nevestin dom in začela se je gostija, ki je trajala ves dan do večera. Med svati je vladalo veselje, najbolj vesel in razposajen pa je bil starešina sam. Proti večeru mu je zlezlo vino v glavo in je postal otožen. Ko ga je njegova žena, ki je bila z njim na gostiji, vprašala, kaj mu je, je planil kvišku in jo začel zmerjati. Nato pa se je začel jokati, da so ga svatje komaj utolažili. Potem se je dvignil in odšel za ženo v kuhinjo. Vsi so mislili, da se hoče Zamuda v kuhinji z ženo spraviti. Ko pa je stopil v kuhinjo, je prišel za dolg nož ter planil z njim proti ženi. Hotel jo je zabosti, toda žena je v zadnjem trenutku udarec odbila in zbežala v sobo.

»Tudi ni treba. Če se ne bo obneslo, bomo že ob pravem času nehali.«

Henrik je pomislil.

»Da in jaz tudi. Lizike ne bi pustil. Vse bi storil zanjo. — vse!«

Tedaj so se zaskrile Matijeve oči. Pravi večnočrni sijaj je bil v njih. In molče je stajal Henrik roko.

Henrik pa je že gledal stran, na cesto. — Tam je stopalo v svežem jutru mlado, lepo dekle. Imela je svetlo obleko in lep kloboček no novi modli.

Zraven nje je šel mlad fant, pred njima pa se je zibal po cesti bebec. —

»Ti.« je dejal Janez Lenki, ki je prav tedaj prišla k njemu, »prav za prav je Berce-tova Lota postala kar zala.«

Lenka ni odgovorila.

»Saj si tudi ti Lenka čisto lepa, čeprav nisi tako imenitna in učena. In kar je po-glavitno. — dosti močnejša si kakor Berce-tova.« —

Janez je bil prepričan, da se bo Lenki s temi besedami prikupil. Lenka ga je pa tako grdo pogledala, da mu je kar sapo zaprla. Zato se mu je zdelo pametneje, da se je obrnil k Henriku.

»Kaj pa je? Ali sta se spet prepirala? Ali si morata res zmerom biti v laseh?«

»Lenka je preveč surova. Prav nikakšne vzgoje nima. Sploh ne bom več z njo govoril.«

»Kaj pa je sploh bilo?«

»Rekel sem ji, da mi je Lota všeč, pa je bila menda ljubosumna ali kaj.«

Henrik je spet pogledal na cesto.

Vsak dinar, porabljen za pravilno nego zob, Vam ustvarja kapital za vse življenje: zdrave, trdne in bele zobe!

SARGOV

KALODONT.
PROTI ZOBNEMU KAMNU

Z dvignjenim nožem v roki je planil mož za njo, na pragu pa ga je eden izmed svatov prijel za suknjič in ga zadržal. Tedaj pa se je Zamuda obrnil ter z vso močjo sam sebi zasadil nož v prsi. Zadel se je v srce, nato pa se je mrtev sesedel.

* **Smrtna nesreča mariborskega železničarja.** Nedavno je nemški potniški vlak na glavni postaji v Mariboru zgrabil 28letnega železničarja premikača Antona Dajčmana. Ves vlak je šel nesrečnežu čez noge. Grozno razmesarjen je obležal Dajčman pri priči mrtev. Anton Dajčman je bil s Pragerskega, od koder se je dnevno vozil v službo. Zapustil je mlado ženo in troje nepreskrbljenih otrok. Bil je vesten železničar.

* **Smrt pod vlakom.** Na postaji Grobelnem se je mlad fant vrغل pod vlak tako, da mu je odrezalo glavo. Iz vojaške knjižice, ki so jo našli v suknjiču, se je ugotovilo, da je 23-letni samomorilec mizarski pomočnik Janez Javornik iz Št. Vida pri Grobelnem. Vzrok obupnega dejanja je baje nesrečna ljubezen.

* **Smrtna nesreča dveh opekarniških delavcev.** Pri opekarni inž. Unger-Ullmanna na Gornji Ložnici pri Žalcu sta opekarniška delavca Franc Verdev s Plevne pri Žalcu in Pavel Malopprav s Polzele kopala blizu opekarnje zemljo za izdelovanje opeke. Ko je Verdev podkopaval zemljo v dolžini šestih metrov in je Malopprav odmetaval zemljo iz jarka, sta dva delavca na vrhu v njuni bližini

sekala zemljo. Zaradi stresljajev se je debela plast zemlje zrahljala, vsula na Verdeva in Malopprava in ju pokopala pod seboj. Delavci so takoj priskočili na pomoč in po poteku ene ure odkopali oba ponesrečena delavca. Oba pa sta bila že mrtva. Verdev zapušta ženo in sinčka, Malopprav pa ženo s petimi nepreskrbljenimi otroki. Prebivalstvo globoko sočustvuje s svojci ponesrečenih delavcev.

* **Ure je popravljaj.** Ob koncu novembra lani se je v gostilni Jesiha Jakoba na Rudniku pojavil neznanec in se izdajal za urarja. Natakarcica mu je verjela in mu zaupala v popravilo zapestno uro. Neznanec je obljubil, da bo v enem tednu uro popravil in jo vrnil. Po poteku enega tedna pa tudi pozneje se ni več oglasil. Mož je okoli 50 let star, visoke suhe postave, že nekoliko osivelih las, srednje dobro oblečen in ima dober nastop. Govoril je bolj ljubljansko narečje.

* **Drzen vlom.** Nedavno so neznanci vlomili v Loibnerjevo hišo v Rimskih Toplicah in odnesli razno blago trgovcu Loibnerju. Vlomilci so bili nedvomno kaki domačini, ki so jim razmere dobro znane. Vedeli so, da je hiša preko zime zapuščena, ker je njen lastnik pozimi v Celju, in da je bilo v hiši mnogo blaga, kakor perila, obleke, konzerv, li-kerja in drugega.

* **Z lažno občinsko štampljko si je hotel pomagati.** Ernest Lutar je hotel kupiti mlin-ske stroje v Maldičevi veletrgovini v Celju.

»Tega ne more nihče trditi.«

»Trdil tega Matija ne bo, ker ne mara še enkrat sedeti. Veš, zdaj so že tri leta odtlej. Takrat je bila žalostna velika noč. Matija marsikaj prenese, le tega ne more, da je takrat sedel. Zato tudi nikogar na vasi ne mara videti.«

»Prav za prav ni prav, da smo sprti z vsemi, upam, pa, da se bo že vse izpreme-nilo.«

»To boš pa lahko še dolgo upal. Če nam bo zdaj še onekarna dobro šla, nas bodo ho-teli od nevoščljivosti snesti. Saj nam v glav-nem zamerjajo samo to, da nas ni vrag vzel. Če bi bili tvojega očeta zaprli, če bi bil Berce dobil naš dom in bi bil moral ti iti za hlapca, bi nas ljudje kar radi imeli. Tako pa ne!«

Henrik je zastokal. Janez pa je nadalje-val:

»In kaj so vse govorili! Da je tvoj oče za-žgal ali pa ti! Da, da, tako je bilo! To še zmerom govore. Sicer ne na glas, ker se bo-je, da ne bi šli sedet, govore pa le. Ti ali tvoj oče ali pa oba. In potem, da se je sam ustrelil. In o tvoji materi in Matiji govore.«

»Nehaj, Janez, nehaj! Ne maram več tega slišati.« —

Tam na klancu pa je prav tedaj rekla Lo-ta mlademu Hrastarju:

»To pa ni lepo, da so ljudje tako hudobni z Bukovnikovimi.« —

»Da ni lepo? S takimi požigalci in samo-morilci?«

»Kdo more to dokazati? Nihče!«

»Priatelj, ali se še spominjaš, kako si ta-krat zagnal njen šopek na cesto. Vidiš, od-tlej nisem več govoril z njo.«

»Da. Sicer pa je tako najbolje. Prijatelji z Berce-tovimi ne moremo biti. — Mladega Hrastarja poglej! Mislim, da se kar preveč sliči k njej. Zmerom je kuhan in pečen pri Berce-tovih. No, to bi bilo pa tako, kakor če bi slon kanarčka zasnubil.«

Prav tedaj pa se je Berce-tov Gustav obr-nil in zatulil po bregu navzdol:

»Novi gospod ima groša dva-a-a-a-vozek za cunje in lenega psa-a-a-a!«

Potem se je bebec zasmel, Lota pa je skočila k njemu in mu prigovarjala, naj molči. To je pomagalo vsaj toliko, da je fant utihnil, vendar pa se je še večkrat obrnil proti Bukovnikom, zagrozil s pestjo ali pa pokazal jezik.

»Zmerom bolj nori,« je dejal Janez. »To-da brivčevo pesmico zna še zmerom. To je edino, kar zna na pamet. No, in njegov oče kmalu ne bo dosti boljši.«

»Ne smeš tako govoriti, Janez!«

»Saj ne veš, Henrik, kako stari Berce pi-je! Vsak dan je pijan, časih že na vse zgo-daj. In, veš kaj je najbolj čudno? Da pije prav od tistega dne, ko je tvoja mati umrla.«

»Kako je to?«

»Prej Berce skoraj ni pokusil vina, tisti dan, ko je tvoja mati umrla, je bil pa opol-dne tako pijan in je tako razgrajal v gostil-ni, da smo ga še pri nas slišali. Veš, kaj pravi Matija? Da je to slaba vest, ki jo sku-ša v žganju utopiti.«

Ker ni imel dovolj gotovine, si je pomagal z zvijačo. Doma je imel štampljko bivše občine Krplivnika, ki je zdaj vključena v sosedno veliko občino. Napravil je potrdilo, s katerim se je občina Krplivnik obvezala, da bo Majdičevi tvrčki plačala celotno kurnino 18 000 din v mesečnih obrokih. Seveda je podpisal tudi župana. Ko je zapadel prvi obrok in Lutar ni imel gotovine, je spet poslal pečat bivše občine in prosil v imenu občine za odlog plačila. Prevara pa je prišla na dan in mali senat okrožnega sodišča v Murski Soboti je obsodil Lutaria na štiri mesece strogega zapora in na plačilo 500 din povprečnine.

* **Za mrtvega ga je naredil.** K posestniku in lesnemu trgovcu Antonu Škerbinku v Selnici ob Dravi je prišel mlajši možki in mu izročil pismo, v katerem prosi sin posestnika Ivana Jarca iz Selnice Škerbinka za posojilo 2000 din, češ da mu je umrl oče. Škerbinek mu je v dobri veri, da je stari Jarc res umrl, izročil vsoto. Po nekaj urah pa se je Škerbinek prepričal, da je stari Jarc še živ in da njegov sin ni zaprosil za posojilo. Za slenariem proizvedujejo orožniki.

* **Zaradi krivega pričevanja** je mariborsko okrožno sodišče obsodilo 33-letnega kočarja Jurija Paciga iz Janškovega vrha in 31-letnega posestnikovega sina Ivana Kamenška vsakega na mesec dni zapora, ker sta pri neki sodni razpravi lažno pričala. 62-letna posestnica Marija Pisklova na je bila obsodena na mesec dni zapora in 300 din globe, ker je Pacigo in Kamenška nagovarjala h krivemu pričevanju.

* **Ponoči s samokresom na pokonališču.** Svoici umrlih v Ljubliani imajo navado na sveti večer prižigati sveče in krasiti grobove z božičnimi drevesci. Ko sveče dogorijo pridejo ubožni ljudje in poberejo ostanke voska. Pobiranje voska je dovoljeno, toda nekateri to zlorabljajo in odnašajo z grobov ne samo voske temveč cele sveče. Dva mlada fanta, ki sta se morala zaradi nabiranja voska na pokonališču pri Sv. Križu zagovarjati pred sodniki, sta na sveti večer lani na prav bustolovski način izkoristila priliko. Pobirala sta tudi sveče. Ko so ju zasledili, je eden izmed njih celo streljal na pokonališkega paznika Fanta, ki sta starejša mladolletnika, sta se zagovarjala, da sta hotela nabirati samo voske, toda v vreči, ki so jo našli, so bile debele voščene sveče. Fant, ki je prišel nabirati voske oborožen s samokresom

kakor razbojnik, ni povedal ničesar določenega, ko ga je predsednik vprašal, zakaj se je oborožil. Senat je upošteval vse olajšilne okoliščine in je fantu prisodil tri mesece strogega zapora pogojno za tri leta, njegovemu pomagaču pa en mesec strogega zapora pogojno za tri leta.

* **Kovačnica dinarjev na Mirni.** Zadnji čas so šušljali po Mirni, da se v njeni okolici kujejo dvodinarski kovanci. Ko je zvedel to vodja orožniške postaje g. France Poženel, je takoj obvestil vse gostilne in trgovine naj mu sporoče, ali je kdo opazil kak ponarejen kovanec. Že istega dne ponoči je prišel občinski siromak Janez Kmet iz Mirne kovanat v trgovino Matije Marina slanino. Plačal je s tremi ponarejenimi in tremi dvodinarskimi kovanci. Domača hčerka je takoj opazila, da so kovanci ponarejeni. Ko je dejala, da za ponarejene kovance ne proda slanine, je Kmet plačal za vse prave kovance. Ko je Kmet odšel, je takoj obvestila o dogodku vodjo orožniške postaje Poženela, ki je hitel s tovarišema Čentalom in Čenlakom v stanovanje Kmeta, ki je takoj povedal, da ima 19 kovancev, katere mu je dal njegov sin Nace. Pri sinu Nacetu so našli orožniki 24 kovancev in tudi model iz ilovice. Bate je ponarejal kovance že noleti, ker pa so bili slabo izdelani, jih ni dal v promet. Podaril jih je 19 očetu, ki je 86 let star in še ni bil kaznovan. Nace je malo omejen in vse skupaj ni resna zadeva. Sreča je le, da so orožniki tako hitro izsledili kovačnico. Oče bržkone ni vedel, da ima opraviti s ponarejenim denariem.

* **Kazen zaradi predragega petroleja.** Te dni so dobili nekateri radeški trgovci kazen naloge po 500 din, ker so prodajali petrolej po 9 din liter. Trgovci so se pritožili in dokazali, da so plačali petrolej v sodu po 8 din 75 par liter, zaradi česar jim je tedaj nemogoče prodajati ga po 7 din liter.

* **Sumljiv možak.** Orožniki v Šostanju so bili te dni opozorjeni na sumljivega možkega, ki se je nekaj časa zadrževal v neki gostilni v Topolšici, kjer je zapravljjal denar. Tuje je govoril, da je doma iz okolice Trbovelj in je pokazal tudi legitimacijo na ime Alojzija Žlavsa iz Celja, za katero pa je ugotovljeno, da je bila Žlavsu ukradena. Preden so orožniki prišli v gostilno, to je že dobihal Bate gre za vlomilca, ki je dobil velik plen pri vladu v stanovanje Helene Krušičeve v Celju.

* **Natakar je poneveril 12 tisočakov.** V Ormožu je bil uslužben v kavarni in restavraciji Slavice Vrbnjakove 23letni Filip Horvat kot glavni natakar. V teku svojega službovanja od julija l. 1938 do marca l. 1939. pa je poneveril izkupiček za pijačo v znesku 12.919 din. Zaradi tega je prišel Horvat pred mariborski mali kazenski senat, ki ga je obsodil na tri mesece strogega zapora in na izgubo častnih državljanских pravic za dobo treh let pogojno za dobo treh let.

* **Nad lastno hčerko se je spozabil 55letni viničar Josip v Črešnjevcu.** Mali kazenski senat mariborskega okrožnega sodišča ga je zaradi tega obsodil na osem mesecev strogega zapora in na izgubo častnih državljanских pravic za dobo treh let.

* **V tatinskem brlogu zaplenjeno blago.** Pred dnevi je bil na Domobranski cesti v Ljubliani aretiran znani vlomilec 35letni Jakob Čimžar doma iz okolice Kranja, ker je nesel v vreči nekaj zadavljenih kokoši. Na policiji je priznal tatvino kokoši. Policija je napravila v njegovem stanovanju v Dalni vasi pri Laverici preiskavo in našla zalogo ukradenega blaga. Vse to blago je zdaj na policiji, kjer naj se oškodovanci zglašijo v kriminalnem oddelku.

* **Kazen zaradi uhoja.** Pred senatom celjskega okrožnega sodišča se je zagovarjal 37letni posestnik Franc Ogrc iz Malega vrha pri Globokem pri Brežicah, ker je z nožem zaklal posestnika Antona Škofca Ogrc. Ogrc se je pred sodiščem zagovarjal, da je dejanje storil v vinjenosti in silobranu. Sodišče ga je obsodilo na štiri leta ročnice.

* **Nenohotljiv zlikovec za zapahi.** V Bevkem pri Zagorju so orožniki prišli mladega zlikovca Janka, ki je izvršil vrsto tatvin. Janka že prav dobro poznajo na sodišču. Ko je bil zaradi neke zadeve v litijskih zaporih, je ukradel iz omare sodniku pisalni stroj in ga prodal na Jesenicah. Izvršil je bil že tudi več sleparstev kot zastopnik raznih tvrdk. Janka so spravili v litijske zapore.

* **Gostilničar kot vodja vlomilske tolpe.** V zadnjem času je bilo v Somboru izvršenih več tatvin in vlovov. Po golem naključju pa so prišla oblastva na sled vodji vlomilske tolpe v osebi znanega gostilničarja Imbra Pana. Pri Panu so našli ukradenega blaga v vrednosti okrog 50 000 din. Pan je priznal vlome. Policija še išče njegove pidaše.

* **Pekrni, rezervisti in njih starši, pozor!** Z nastopkomilke izredne vročine sta iz-

»Dokazati! He! Sodnja seveda ne toda mi vsi to vemo. In Bernik! Odkod ima on denar? Navaden cunjar, pa kar razmetava s tisočaki! Odkod ima denar?«

»Tega ne vem.«

»Hm, tega ne ve nihče razen njega samega. Sodišče bi se pa moralo za to pobri-gati. Komaj da jih je takrat dobil po gobcu, ko je tvojemu očetu hotel podtakniti, da je on zažgal čepav so vsi vedeli, da se ni niti iz hiše nremaknil. To so ljudje, kaj?«

Lota je molčala.

»No, in potem — Bukovnico je poljuboval Oreharica, je to na lastne oči videla. In to takrat, ko je nien dom gorel! Imenitni ljudje!«

»Hrastar, prosim te — ne govori — «

»Zakaj pa tudi tako zelo skrbi za Henrika? Zakaj ne vzame ne plačila ne obresti?«

»Ne vem.«

»Stari Bukovnik se ni z nikomer na vasi pogledal, zdaj pa menda Bukovnikovi mislijo da jih bo vsa vas prišla prosit odpuščenja. Vrag naj vzame to oholo drhal.«

»Hrastar, takšnih besed ne trpim.«

»Ne troš jih? No, če je tako, da Berce-tova hči drži z Bukovnikovimi, je pa najbolje da kar grem. Ali ti je morda študira-ni Henrik všeč kaj?«

»Hrastar molči. Take besede se ne spodo-bijo, posebno ne na poti v cerkev! Kar poj-di rajši!«

Fant je mračno pogledal v tla. Še dvaj-set korakov je šel vtrje z Loto, potem pa je zavil na polje. Lota je resno šla dalje, bebec se je pa zmuznil za Hrastarjevim.

»Ti.« je zahrbtno rekel, »ali ji bova vrgla oo tleh?«

Hrastar ni odgovoril, obstal pa je le. Med tem sta se približala Henrik in Janez, precej daleč za njima pa sta stonala Matija in Lenka. Mladi Hrastar je izzivalno pogledal Henrika. Potem se je surovo zasmeljal in za-kričal:

»Berce-tova Lota prav lepo pozdravlja go-spoda Bukovnika in pravi, da bi bila rada njegova punca!«

Henrik je nreplašen obstal in zardel ka-kor kuhan rak.

»Da.« je spet začel mladi Hrastar, »in prav ničesar mu ne zameri, ne požara, ne ni-česar.«

»Hrastar! Jaz — jaz! — «

Henrik je stopil nekaj korakov proti su-rovemu fantu in je potem obstal. Sram ga je bilo, da bi se s kom spoprijemal. Hrastar pa je mislil, da se le boji.

»No, le pojdi sem in začni! Komaj te ča-kam!«

Tedaj je prišel stari Rogelj. Molče je za-vil proti Hrastarju. Ta pa je v zadregi ob-stal, ker se je orjaškega oskrbnika bal.

»Z vami nimam ničesar,« je dejal na pol uporno, na pol v zadregi. Odgovora pa na svoje besede ni dobil.

Oskrbnik ga je prijel za ramo in ga obrnil.

»Marš!«

Mladi, močni kmet se je kar kuhal od je-ze, upreti se pa ni upal. Orjaku ni bil dora-sel in moral je ponustiti, če ni hotel dožive-ti česa hujšega. Tako je šel počasi nazaj, Rogelj pa za njim.

Kadar se je hotel ustaviti ali se umreti, mu je Rogelj s prijaznim glasom obljubil pošten delež s pestjo.

Tako je moral iti in je smel samo zabav-liati kajti če bi bil tenen bi bila to prehu-da sramota.

Ko sta prišla že precej daleč, je dejal Ro-gelj:

»Danes je svet dan! Na tak dan človek ne sme kričati, zabavljati in izzivati!«

S tem opominom je zapustil pobožni oskrb-nik mladega Hrastarja in se molče obrnil.

Janez je med tem iz samega veselja nad junaštvom svojega očeta po nerodnosti sto-pil v jarek ob cesti in dobil cel kup grdih madežev na svojo novo obleko. Toda te ne-sreče ni toliko občutil ob zavesti, da nihče ne sme brez kazni izzivati njegovih ljudi. In zato je odšel dalje v upanju na učinek bencina in v upanju na bodočnost.

✱

Pet dni po tem velikonočnem jutru je za-čel Henrik kmetovati.

O, kakšni križi in težave!

Dobro bi bilo, če bi si vsakdo zapomnil tole opozorilo: Če znaš dobro prevajati la-tinske stavke in še bolje reševati algebraj-ske račune, se ne loti vpreganja konj, dru-gače se ti bodo najbolj neumni ljudje sme-iali.

Janez je stal kot učitelj zraven Henrika, ki se je trudil, da bi bil konja zapregel. Mla-di učenik je bil slabe volje.

(DALJE)

gubljen čas in denar. Zato ne nasedajte vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Majstrova ulica št. 14), ki vam pove, ali je prošnja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkosten znesek vložijo prošnjo in uredi zadevo. Ne zamujajte časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 dinarjev!

Popotnikova torba

Sokolske smučarske tekme v Selnici

Selnica ob Dravi, februarja.

Pred dnevi so se na strmini Jančevega vrha zbrali sokolski smučarji in drug za drugim nohiteli po strmini navzdol. Izurjeni so morali biti, da so zmagali vse zapreke. Za izpremembo so vozili samo z eno palico po starem slovenskem načinu kakor pred stoletji naši domači drvarji. Poleg Norvežanov smo menda samo še Slovenci, ki smo iz lastnih potreb doumeli napraviti sami smuči in večje smučati. Ni nam bilo treba iznositi si »skis« od severnjakov. Ako so pradedje znali sami napraviti smuči, so znali gotovo tudi dobro voziti in delati razne smučarske like. Iz spoštovanja do svoje rodne preteklosti smo preimenovali znana smučarska lika »telemarka« v »nehorice« ali »pohorice« in »kristijanice« v »bloke«. Slovenci-Jugoslovenci pač imamo pravico označiti omenjeni smučski spretnosti s krajema, ki sta dala Slovanom smuči.

Naši člani in naraščali so strmino dobro »palsali« z eno palico. Najboljši smučar slovenskega načina je bil hr. König Jože.

Na strmini so prijatelji sokolstva občudovali gibčne Sokoliče, kako so delali v znamenovani progi »pohorice« in »bloke«. Razumljivo je, da je zemlja hotela tudi svoje pike. Piko je ta ali oni tako tresnil, da je sneženi oblak za nekaj časa zakril žrtev, a koj nato je veselo smuknil naprej. Sreča je izbrala za prvaka br. Juršiča Stanka.

Začasne skakalnice je napravila naša mladež sama. Napravila je majhen pravec za preganjanje strahu, srednje skakalnico za

tiste, ki hočejo napredovati, in naposled največji sneženi kup za prave bele junake. Br. Trabe Miha je švignil kar celih osem metrov daleč skozi zračni prostor. Po končanem zimskem prazniku je povedel br. Žunko bodoče velike bele junake prav vesele proti domu.

Smrt požrtvovalnega naprednega učitelja

Vodice za Šmarno goro, februarja.

Prejšnji četrtek je umrl v Ljubljani upokojeni učitelj g. Fran Trost. Dočakal je lepo starost nad 82 let. S pokojnikom lega v grob eden izmed tistih starih učiteljev, katerim je bilo treba orati še kaj trdo ledino.

Pokojnik je bil mož, ki je s svojo požrtvovalnostjo in vnuemo premagoval vse te težave, ko je bil še učitelj v Vodicah za Šmarno goro. Tu se je razen šoli ves posvečal vrtnarstvu in sadjarstvu. Kot rojak Vipavske doline je tudi tu zasadil žlahtno drevje in s svojim zgledom druge vneli k sadjarstvu. Kot odlični sadjar je bil odlikovan na raznih sadnih razstavah. Kot sposoben risar je delal načrte za vrtove in za stavbe. Kot dober glasbenik in pevec je gojil lepo petje v cerkvi in v pevskih društvih kot pevovodja.

Zaradi njegovega požrtvovalnega dela so mu občani prepustili vodstvo občine, katero je vodil z vso vestnostjo in zadovoljstvom vseh občanov.

Ko je dobil po 18 letih učiteljsko službo v Ljubljani, ni prenehal z delom, ki ga je nadaljeval še ko je stopil v pokoj po 46 letih vestne službe. Poleg svoje lepe hiše si je uredil tudi vzoren vrt, na katerem je do zadnjega z mladeniško pridnostjo gojil najlepše cvetice in žlahtno sadje. Pokojnik je bil vzor učitelja v šoli in izven nje. Njegov spomin bo ostal trajen!

Smrt pridne gospodinje

Gomilsko, februarja.

Te dni je v Šmatevžu preminila ga Julka Rančigajeva, rojena Habjanova iz Črnega vrha pri St. Jurju ob Taboru, posestnica znane kmetije po domače Na bregu Rajnka. Je bila vzor pridne gospodinje. S svojim možem Francem je vzgojila šest otrok, ki so še vsi doma in vsi marljivo delajo na velikem posestvu.

Na zadnji poti je rajnko spremljala velika množica ljudi, kar je pričalo, da je bila splošno priljubljena. Naj v miru počiva, žalujočim pa izrekamo iskreno sožalje!

Iz Prekmurja

Žalostna smrt železničarja. Celer Franc, kurjač, doma iz Most pri Ljubljani, bi moral v ponedeljek ob 3. zjutraj na murskosoboški postaji nastopiti službo. Ker ga ni bilo, je šel njegov tovariš gledat na njegovo stanovanje. Ko je odprl vrata, se mu je nudil strašen prizor. Celer Franc je visel na kljuki obešen s prav drobno vrstico. Pomoči ni bilo več, ker je bil že mrtev. Celer je štel komaj malo čez trideset let. Kaj ga je privedlo do tega koraka, ni znano. Zapuščena žena in sinčka, ki sta bila na ta dan v Ljubljani.

Nevaren strel lovskega tatu. Trije kmečki fantje iz Motvarjevcev v Prekmurju so šli na lov v obmejni gozd. Bili so to Adolf Janko, Štefan Lenarčič in Ludvik Geci. Kmalu sta padli dve srni. Pa je prihitel lovski paznik Štefan Perša in presenetil lovce. Prva dva sta pustila plen in pobegnili. Geci pa se je postavil pazniku po robu in ustrelil vanj. Ranil ga je v obraz in v roko. Za svoje nepremišljeno dejanje je bil obsojen na eno leto in pet dni robije, Lenarčič in Janko pa na teden dni zavora.

Naši na tujem

Francosko pismo

St. Etienne, januarja.

Tukaj nas je precej Slovencev, ki vsi prav radi beremo »Domovino«, vendar niso vsi naročeni nanjo. Zato se vsak teden, ko prispe priljubljeno list, kar trgamo zanj, kdo ga bo prej prebral. Posebno nam je všeč roman »Srce v okovih«, ki je čedalje bolj zanimiv. List »Domovina« je vreden, da bi si ga vsakdo sam naročil, saj je glede na obsežnost in vsebino zelo, zelo poceni.

Naj še omenim, da je pribežalo v St. Etienne in okolico več kakor tisoč Slovencev iz okolice Metz. Stanujejo zdaj v slabih stanovanjih, zato na dobiva na občini kar le-

Scotty:

ČRNI BRATJE

ROMAN

»Zakaj, da, seveda«, je jecjal krojač začuden. »Imamo dve Kingovi obleki tu. Eno kakor morate vedeti, nam je poslal včeraj.« »Tega nisem vedel«, se je opravičil Moravec. »Milostljivi gospod mi je gotovo pozabil povedati. Ali je prva obleka že zlikana?«

»Da — to se pravi, v nekaj minutah bo delo storjeno.«

»Mislim, da bo gospod King zelo zadovoljen, če lahko nemudno dobi svojo obleko«, je rekel Moravec veselo. »Poslal bom k vam fantka, recimo, čez eno uro.«

»Prosim, prosim, vse bo v redu.«

Moravec je smehljaje se pomislil, kaj bo King rekel, ko bo tako na lepem ob obleko. Toda Moravec si ni vedel drugače pomagati. Šlo mu je za čas, ki je pomenil zanj vse. Hitro mora delati, da se ogne nevarnostim. Viktor King je imel, tega se je Moravec še natančno spominjal, čisto enako postavo kakor on sam. Bržkone se v tem času ni bistveno spremenil.

Njegov lepi načrt ne bo uspel samo v primeru, če krojač sam telefonski pokliče Kinga in mu javi, naj pošlje po obleko. Verjetno pa se tako vraščanje Moravcu ni zdelo. Zdaj potrebuje še perilo, površnik in klobuk. Te reči si lahko kupi z denarjem, ki mu ga je dala Doroteja Staplesova.

Čudili se sicer bodo, ko bo mož s tako zu-

nanjostjo kupoval take reči, toda ne gre drugače. Da bi si s stodolarskim bankovcem kupil elegantno oblečilo, se mu je zdelo še zmeraj prenevarno.

V neki preprosti krčmi je zajtrkoval. Ko je stopil iz gostilne, je naletel na malega uličnega prodajalca časopisov.

»Čuješ, dečko, ali bi hotel v pol ure zaslužiti pet dolarjev?«

»Seveda. Kako pa?«

»Nekaj mi boš prinesel.«

»Bom, gospod.«

»Lepo. Najprej izroči svoje časopise nekemu drugemu, da jih bo prodajal. Počakaj, en list prodaj meni Tako, zdaj pa poidi v Martinovo krojačnico na dvaintrideseti cesti — saj veš, kje je to? — in vprašaj po obleki za gospoda Viktorja Kinga. Ne pozabi imena. Viktor King se piše gospod. Glej, da prideš čez pol ure. Nato dobiš pet dolarjev.«

Dečko je planil v tek.

Naenkrat se je Moravec začel bati. Kaj pa, če dečka tam zadrže in ga začno izpraševati? Vsaj 30 minut bo to trajalo. Torej bo čakal toliko časa. Če se v tem času deček ne vrne, mora naglo izginiti.

V njegovo največje olajšanje in zadovoljstvo se je mali mož vrnil že čez dvajset minut in prinesel obleko v veliki rjavi škafli.

6

Nato je Moravec nakupil še druge potrebne stvari in se peljal v ubožnejši del mesta, kjer je začel iskati opremljeno sobo. V neki zamazani hiši je naposled dobil tesen in zatohel prostor.

Štirideset minut pozneje se je Peter Benton, nočni monter, sorenčil v potnika Walterja Coleja oblečenega v elegantno sivo obleko. Le plašč njegov je bil zamazan in rokavice so bile stare, kar pa je napravilo vtis, da je imel mnogo opraviti z avtomobilom.

Čisto nedvomno je bil ta Walter Cole boljše človek. Tudi dejstvo, da njegov blede obraz ni bil obrt, ni izpreminjalo tega vtisa.

Previdno se je Moravec splazil iz hiše, da ga umazana gospodinja ni videla. Plačal je bil stanovanje že vnaprej. Zdaj je šele odpeljal avto Doroteje Staplesove v garažo.

Pred garažo ga je vratar sprejel kot odličnega gosta z nešteti pokloni. Odlični gost je nač moral biti, ker se je pripeljal s tako razkošnim avtom. Moravec se je zdaj spomnil, da ni več Peter Benton, temveč gospod Cole.

»To je avto gospodične Doroteje Staplesove«, je pojasnil. »Prosim, da je za prijaznost, da ji ga pripeljem semkaj.«

»Prav prav, gospod.«

Moravec je poveljal vozilo na določen prostor ter odložil šoferski plašč in rokavice. Na desni in levi sta stala velika, elegantna avtomobila. Vozilo na levi, krasno limuzino, je pravkar čistil šofer v svojem modrem oblačilu. Moravcu se je zdelo, da ga je šofer v modrem oblačilu skrajno začuden motril.

pe podpore. Drugače se nam tu ne godi še nič slabše kakor pred vojno. Samo deveturni delavnik so uvedli, kar je pač posledica vojne. Srečni bi seveda bili vsi, če bi mogli dobiti delo v svoji ljubi domovini.

Pred dnevi je umrl po dolgotrajni bolezni naš rojak g. Svent Avgust, star šele 37 let. Doma je bil iz Velenja, kjer zapušta sestre in brate. Naj mu bo lahka tuja gruda!

Zenski vestnik

Za kuhinjo

Mesni zavitek. Umesi testo za zavitek. Iztegni ga in pusti, da se iztegnjeno testo malo posuši, nato ga nadevaj z mesom. Pol kile telečjega mesa zmelj na strojčku z eno čebulo. K mesu primešaj eno jajce in dve trdo kuhani jajci, soli in malo popra. Z mesom pomaži po telesu, zvij in speci.

Nadevana cvetača. Cvetačo daš kuhati v alan krop. Vre naj samo 10 minut, nato jo ocedi in pusti, da se malo shladi. Razdeli posamezne cvete in jih zloži na dno z maslom pomazane kože. Po cvetači potresi sesekljane gnjati in koščke sirovega masla. Na gnjat položi spet cvetačo. Četrta litra sladke smetane, žličico moke in dva rumenjaka dobro raztepi, nato pa primešaj še sneg dveh beljakov. Vse skupaj polij po cvetači in peci pol ure.

Jezik z rižem. Goveji jezik daj kuhat z vso zelenjavo. Posebej pa skuhaj na vodi 20 dek riža. Riž sme biti samo na pol kuhan. Medtem ko se vse kuha, pa mešaj, da naraste, tri rumenjake in šest dek sirovega masla. Ko je riž kuhan in se je že shladil, primešaj k maslu riž in nato še sneg treh beljakov. Posodo za pudling dobro namaži z mastjo ali sirovim maslom, noter stresl pripravljene riž, razravnaj, posodo zapri in kuhaj v kropu pol ure. Kuhani jezik ocedi, olup in zreži na tenke kose. V kosi segrej malo masti in preoraži dve veliki glavi drobno sesekljane čebule. Čebulo duši toliko časa, da čisto razpade. Med dušenjem prilivaj po malem juho od jezika. V to omako zloži zrezani jezik in ga še nekaj časa duši. Ko je rižev pudling kuhan, ga zvrni v toplo skledo, okolu zloži dušeni jezik in ga polij z omako. Tako pripravljen riž z jezikom je zelo

primerna jed za svatbo ali kako drugo svečanost.

Ocvrt riž. Na mleku skuhaj 10 dek riža, da bo zelo gost. Ko se riž shladi (ne sme biti pa razkuhan, temveč samo napol kuhan), primešaj pet dek sirovega masla, eno jajce, dva rumenjaka in žlico naribanega parmezana ali suhega bohinskega sira. Ko si vse skupaj dobro zmešala, osoli in dodaj še malo sesekljane zelenega peteršilja. Iz te zmesi oblikuj drobne kroglice ali tenke klobasice, jih povaljaj v raztepenem jajcu in nato v drobtinah ter na vroči masti ocvrti. Daš s pečenko na mizo. Tudi ta jed je primerna za kako svečanost.

Nadevana pečenka. Kos govejega mesa (pol kile), najbolje od pljučne pečenke, stolci v velik zrezek. Istotako pol kile teletine in svinjine. Vsak kos zase posoli in namaži z gorčico. Na goveji kos položi svinjski kos in na svinjino teletino. Nato naloži trdo kuhano in olupljeno jajca (kolikor jih gre pač noter), zvij v obliki klobase, poveži z močnim sukancem in položi na razbeljeno mast. Oblij še povrhu z mastjo. Dodaj še eno drobno zrezano čebulo in pokrito duši do mehkega. Med dušenjem po potrebi prilivaj po malem vodo in tudi meso večkrat in previdno obrni, da se po vseh plateg lepo zapeče. Ko je pečenka mehka, jo deni na krožnik, v sok pa zlij mešaje četrta litra kisle smetane in pusti, da malo povre. Med tem pa pečenko zreži na lepe kose, zloži v toplo skledo in oblij s sokom. Zraven daš dušeni riž, valjance in slično.

Praktični nasveti

Porcelanasta posoda počasi posivi in dobi motne madeže, ki se z navadnim pomivanjem ne dajo pomiti. Plutovinast zamašek zmoži v vroči vodi, nato vtakni v drobno sol in zdrgni s soljo ves krožnik. Vsi madeži bodo izginili in krožnik bo spet čist, ko ga boš umila v topli vodi.

Če so čopiči postali od oljnate barve trdi, tedaj jih namoči v slani vodi. Na pol litra vode daš štiri žlice soli. Namakajo naj se vsaj tri dni. Sol bo razkrojila olje, da boš čopič lahko oprala. Najboljše je pa, čopič takoj po uporabi oprati z milom v topli vodi, ga osušiti, zaviti v papir in shraniti na suhem prostoru. Očisti čopič vedno takoj po uporabi, da ga ne bo treba takrat, ko čopič spet rabiš, šele umivati in čakati, da se zmehča.

ne kupčije Ali najinemu pogovoru lahko prisluškujejo nepoklicana ušesa?

Sekundo časa je trajala tišina. Zdelo se je, da je Stone od presenečenja izgubil glas. Nato pa rekel:

»N-e, mislim, da ne. Mislim — da vas razumem. Davi — da — davi sem slišal, da mi bo vaša tvrdka najbrž stavila tak predlog, gospod Thompson. Povedati mi morate kaj več o tej zadevi. Kje pa ste?«

Moravec ni odgovoril na vprašanje, temveč je menil: »Treb pa se je hitro pogovoriti. Ali lahko pridete za nekaj trenutkov k meni in mi pomagate?«

»Nepotrebno vprašanje!« je skoro zakričal Stone. »Za vas storim vse, kar je v moji moči. Toda kje ste?«

»Pazite!« Skoro nejevolino je rekel Moravec to besedo. »Morate biti pazljivejši. Saj si lahko predstavljate, da za podrobnosti te kupčije ne sme javnost izvedeti. Mislim,« Moravec je zdaj govoril bolj tiho v telefon, »da vas že opazujejo. Ali še niste ničesar podrobnega opazili?«

»Ne vem. Toda zdaj, ko ste me na to opozorili, razumem nekatere nenavadne reči, ki so se mi pripetile.«

»Seveda, seveda. Mislim, da se boste le s težavo otrešli opazovalcev. Otresti pa se jih morate. Bilo bi usodno, če bi vam tak možak sledil. To bi imelo za posledico velike nevšečnosti za vas...«

»Nikakih nevšečnosti se ne bojim,« ga je prekinil Stone. »Zdaj, ko ste me na to opozorili, se bom opazovalcev že otreš. Nikar si zaradi tega ne delajte skrbi. Na vsak na-

Pleskano pohištvo, če je dobilo razne madeže, najlepše očistiš, če si pripraviš gosto kašo iz soli in vode. Madeže nadrgni z mehko krpo in soljo in ko so ti izginili, umij s toplo vodo in potem do suhega zbrši z mehko krpo. — Če je pleskano pohištvo izgubilo prvotni blesk, tedaj zmešaj (vsakega pol) olivno olje in alkohol (spirit). V mehko krpico položi kos vate in zaveži, da dobiš podobno čebule. Vtakni potem krpo v olje in zdrgni pohištvo. Ravnaj pa previdno, da ne boš na eno mesto predebelo namazala. Maži čisto na tenko in povsod enako. Nato lošči še s čisto in mehko krpo, da se prične pohištvo spet svetiti.

Školjko lijaka ali umivalne skledje je treba vsak dan sproti dobro pomiti in očistiti nesnage. V ta namen vzameš kos časopisnega papirja, ga zmečkaš v kepo, zliješ nanj nekaj kapljic petroleja in zdrgneš umivalnik. Papir potem posušiš in ga uporabiš za podkurjenje. Školjko ali umivalnik pa umiješ še z milom in toplo vodo, kateri si primešala malo salmiaka. Sploh je dobro s salmiakom školjko večkrat umiti, ker odstrani neprijeten duh, ki rad prihaja iz školjke.

× V Laponski pride na 4000 kvadratnih kilometrov le en prebivalec. Petsamo, o katerem govore poročila s sovjetsko-finskega bojišča, je najznačilnejši del finske Laponske. Finska Laponska meri 80.000 kvadratnih kilometrov in je približno tako velika kakor Bavarska. To velikansko ozemlje je skoraj neobljudeno, saj pride na 4000 kvadratnih kilometrov samo en prebivalec. Laponska je gosto pogozdena. Pokriva jo delno čisto severno rastlinstvo: plazeča se drevesa in grmovje. Tu je mnogo golih grebenov, ki prehajajo na norveški meji v gorovja, vidna daleč naokrog. Tudi jezer je v Laponski kakor sploh v vsej Finski polno Laponska je zanimiva po svojih svetlobnih razmerah. Poleti Laponci noči sploh ne poznajo; njihov dan traja 50 dni od pomladi do jeseni. Noč pa traja nepretrgano od novembra do začetka januarja. V notranji Laponski je najhujši mraz v februarju. Leta 1861. so namerili tam 50 stopinj mraza. Na obali Ledenege morja pa pade pod vplivom zalivskega toka redko pod tri stopinje. Laponci bi brez severnih jelenov ne mogli živeti. Pri zadnjem štetju so našli na Laponskem 100.000 severnih jelenov.

čin pridem k vam le v primeru, če bom pred sitnejši varen. Torej kam?«

»Hm, rad vam tega ne povem. Ali zanesljivo nihče ne prisluškuje najinemu pogovoru? Sicer pa ne gre drugače. Ali imate papir in svinčnik pri roki? Pišite, prosim...«

Sledilo je daljše besedilo o podrobnostih kupčije, ki ga je Stone zapisal, nasled pa je Moravec dejal: »Naj torej v kratkem ponovim: Važno je, da se držite natančno predvsem četrte dobave, naglašam, četrte dobave! Preberite še enkrat, kar ste napisali!«

Stone je ponovil, nato pa je zaprosil Moravca, naj malo počaka Moravec je zatem slišal nekaj trenutkov škripati Stonejev svinčnik. Stone je hitro razumel, kaj mu je hotel povedati Moravec, in je iz vsakega stavka, ki mu ga je Moravec narekoval, zapisal četrti zlog. Dobil je tele sloge: ho, tel, as, tor, val, ter, co, le, so, ba, šti, ri, šti, ri.

To je nomenilo: Hotel Astor, Wolter Cole, soba 44.

»Ze imam,« je veselo vzkliknil Stone. »Ali naj prinesem kaj s seboj?«

»Da. Kakšne so gledališke zadeve, veste. Pa plavalasega Molla in doktorja Roberta se spomnite.«

Stone se je nasmehnil, saj je takoj razumel, kaj je želel Moravec. Z gledališkimi zadevami je mislil seveda šminko. Ker sta nosila Moll in dr. Roberts velike naočnike, je Stone vedel, da bi Moravec imel rad tudi takšne naočnike.

»Vse bom uredil,« je dejal Stone. »Čez kakšno uro pridem.«

Iz garaže je šel Moravec naravnost v bolnišni hotel, kjer si je najel sobo v četrtem nadstropju. Soba je imela okna na cesto. Poleg enega izmed oken je bila požarna lestva, kar je Moravec z zadovoljstvom ugotovil. Po tej lestvi bo v primeru nevarnosti morda lahko pobegnil. V hotelu se je vpisal v prijavno knjigo kot Walter Cole iz Clevelanda ter je izjavil hotelskemu vratarju, da bo njegova prtljaga še prispela za njim. Plačal je sobo v naprej.

Zdaj pa mora stopiti v stik z Walterjem Stonejem. Kakor je bil že prej sklenil, ga bo skušal poklicati po telefonu. V hotelu je bila javna telefonska govornilnica. Iz te je poklical Stoneja.

Ko je zaslišal globoki glas prijatelja Stoneja, se mu je storilo milo pri srcu. Oči so se mu orosile.

»Ali je tam gospod Snell?« je vprašal Moravec s popačenim glasom.

»Ne, tu govori Stone,« se je oglasilo v telefonu.

»Kaj ni tam gospod Snell od tvrdke Gately in Cromwell?«

»Ne, rekel sem vam že, da ne... Oprostite! Katero tvrdko ste hoteli poklicati?«

»Z gospodom Snellom od tvrdke Gately in Cromwell bi rad govoril!«

»Kaj!« Moravec je slišal prestrašeni vzklik.

»Da, pravim, nikar se ne čudite,« je rekel Moravec. »Razume se, da me niste pričakovali. Tu namreč govori Thompson od tvrdke Brown.«

»Za božjo voljo!« je zamrmral Stone.

»Moram se z vami pogovoriti zaradi važ-

Kako gledajo Američani na evropske dogodke

V Ameriki imajo zavod za preučevanje javnega mnenja, ki se pogosto obrača do prebivalstva, da izve, kakšno je njegovo razpoloženje ali javno mnenje o raznih pomembnejših dogodkih in pojavih. Ob koncu leta se je ta zavod poizvedoval pri Američanih, za kaj so se najbolj zanimali v preteklem letu. Zavod se je obrnil na pripadnike raznih slojev, da bi tako dobil povprečje ameriškega javnega mnenja. Ob koncu lanskega leta se je obrnil nanje z vprašanjem, kakšno pozornost so Američani posvečali na primer atentatu v Münchenu ali potopitvi ladje »Admiral Graf Spee«, nemškemu pohodu na Poljsko. Izkazalo se je, da povprečen Američan ni posvetil posebne pozornosti nekaterim dogodkom, ki so zelo razgibali evropsko javno mnenje.

Na prvem mestu pa je bilo vendar zani-

manje za vojno napoved Anglije in Francije. Na drugem mestu so posvečali Američani veliko pozornost ukinjenju prepovedi izvoza orožja iz Amerike. Šele na tretjem mestu je bil atentat v Münchenu, a na četrtem mestu pomorska bitka med Angleži in Nemci pri Montevideu in potopitev ladje »Admiral Graf Spee«. Posebno značilno za Američane je, da tako pomembnemu svetovnemu dogodku, kakršen je bil sklenitev pogodbe med Nemčijo in Rusijo, niso posvečali skoraj nobene pozornosti. Zavod nam tega ne ve razložiti, lahko pa si razložimo sami, kajti povprečni Američan ima zelo nejasne poj-tako neskončno daleč, da se ne morejo zanimati za takšne reči. Zato si ne morejo misliti o zemljepisju. Rusija je za Američane sliti, da bi imelo zblizanje med Rusijo in Nemčijo kakšen poseben pomen.

Kakor ljudje imajo tudi živali vojne

Ce že človek pozna brezobzirno vojno, recimo celo evropski človek, ki se baha z veliko prosvetljenostjo, se ne smemo čuditi, da se tudi med živalmi vrše krute vojne. Živali se bore med seboj zato, da si zavarujejo obstanek, zagotovijo nadoblast ali pa si pribore tisti življenjski prostor, ki je potreben za njihov obstanek. Človek in žival se torej v tem pogledu ne razlikujeta. Prav za prav je človek še slabši od živali, ker človek napada večkrat tudi brez vzroka.

V živalskem svetu se vojne razvijajo med živalmi raznih vrst. V bistvu mora vsako bitje v naravi iskati zase in zarod najprej dovolj prehrane. Živali si priskrbijo živež na ta način, da napadajo čisto tak plen, ki si ga ne morejo priboriti brez borbe. Prav tako se morajo istočasno že same braniti proti temu, da ne bi postale plen druge močnejše vrste živali. Ti razlogi za borbo so torej neogibni, dasi so borbe največkrat zelo

neusmiljene. Glad lahko pritira žival in zver do skrajne drznosti. V tem pogledu so najbolj poučen vzgled tolpe volkov, ki v zimskih mesecih v severnih deželah vdirajo v ljudska bivališča in tam napadajo ne samo domače živali, temveč tudi ljudi. Glad jih lahko privede celo tako daleč, da se volkovi po brezuspešni gonji spravijo nad prvega volka, ki opoša, in ga raztrgajo.

Med žuželkami je borba za obstanek skoro nevidna. Slabše bitje je obojeno na nečasten konec brez prave borbe. Toda mnogo hujša je borba med živalmi, ki so na najvišji stopnji živalske lestvice. Borbe med temi orjaki spremlja samo zateglo ječanje tistega, ki postaja žrtev, in smrtni boj traja včasih zelo dolgo. Planinski orel si mora dnevno prinesiti v gnezdo živo žrtev, ki jo nato raztrga s svojim strašnim kljunom: dejanje, ki je neogibno potrebno za obstoj. Obvelja vedno tisti, ki je močnejši.

Toda med živalmi niso samo take, ki branijo svoj življenjski obstanek. Med njimi je tudi mnogo takih, ki žive na ta način, da si uredijo življenjski obstanek na stroške drugih živali. Do takih borb pride čisto pri čebelah, ko se nad roj pridnih čebelic vsuje sosedni izstradani roj. Kadar napada tak roj svojega soseda, se med obema rojema razvije prava bitka. Često se zgodi, da zmaga napadeni roj.

Tudi mravlje se koljejo med seboj. Često se zgodi, da mravlje iz enega mravljišča napadejo sosedno mravljišče samo zato, da bi ga zadušile. Tak napad se izvede po načelih »bliskovite vojne«. Zmagovalke odvedejo ujete mravlje kot plen in sužnje v svoje domovanje.

Znane so tudi borbe med srnjaki na jesen. Borba med dvema tekmečema se odigra navadno ob navzočnosti srne-neveste, ki mirno čaka na tistega ženina, ki bo zmagovalec v strašni borbi.

Vse te borbe se razvijajo pod plaščem narave. S takimi borbami se v naravi čisto dosaga ravnotežje, kajti s prevelikim številom živali ene vrste bi trpele pomanjkanje živali druge vrste. S takimi borbami se med živalmi ohrani neko stalno enako številčno stanje.

× Okoli severnega tečaja traja noč šest mesecev. Kakor znano, vlada v tem času v krajih okoli severnega tečaja stalna tema, ki traja od 23. septembra do 21. marca. Ta tako zvana polarna noč traja tako rekoč šest mesecev in jo potem za pol leta zamenja polarni dan. Vzrok temu dejstvu je v tem, da je zemlja pri gibanju okrog sonca tako nagnjena, da dosežejo sončni žarki ozemlje okoli severnega tečaja šele 21. marca in potem pol leta stalno svetijo na to ozemlje. V južnih tečajnih krajih pa je narobe. Medtem ko ima severni tečaj svoj šestmesečni dan, vlada tam isto tako dolga noč in narobe. Temu pa ni bilo vedno tako, kajti obe tečajni točki nista nekaj stalnega. Še dundanes za malenkost potujeta, a v teku zemске zgodovine sta znatno spremenili svojo lego. Pred kakšnimi 350 milijoni let je bil severni tečaj na sedanji 30. stopinji severne širine in 45. zapadne dolžine, v terciarni dobi pa na 70. stopinji severne širine in 60. stopinji zapadne dolžine.

Proti tretji uri popoldne sta si že oba prijatelja sedela v hotelski sobi nasproti. Stone, miren in zanesljiv človek, nekaj let starejši od Moravca, si je prizadeval, da bi skril razburjenje in ginjenje zaradi svidenja s prijateljem ob tako nenavadnih okoliščinah.

Moravec mu je v kratkih besedah povedal, kaj vse se je bilo zgodilo. Dolgo sta sedela prijatelja molče za mizo in premišljala, kaj naj storita.

Naposled je vzel Stone v roke neki bošonski časopis, ki je zelo obširno poročal o Moravčevem begu iz ječe. Opis pa je očitno slonel le na domnevah, zakaj na koncu je članek ostro napadal jetniškega ravnatelja Larkina, češ da je to čuden mož, ker ni dal časopisom nikakih podrobnejših podatkov o begu.

V istem časopisu je bila tudi drobna vest o zdravstvenem stanju jetniškega paznika Dawisa. Njegovo stanje da je zelo resno.

Stone je gubančil čelo. Dolgo časa je premišljal. »Kaj pa zdaj?« je zdajci prekinil molk. »Kakšne načrte imaš?«

Moravec je okleval.

»Mislim namreč, kaj nameravaš najprej storiti,« je nadaljeval Stone. »Saj vendar hočeš ostati svoboden, če bo šlo?«

»Da, vsaj nekaj časa.«

»Samo nekaj časa?«

To se pravi, je popravil Moravec hitro, »rad bi bil svoboden kolikor mogoče dolgo časa.«

»Kaj nameravaš najprej storiti: Ali boš ostal v tej sobi?«

Moravec ni odgovoril.

»Povej mi vendar, dragi Rihard, saj ti ho-

čem pomagati.«

Moravec se je hripavo zasmel.

»Kar povej.«

»Ne, Walter,« se je branil Moravec odločno. »Boljše je, če ne veš za moje načrte.«

Stone ga je zaskrbljen opazoval.

»No, prav,« je menil naposled Stone. »Če misliš, da je tako prav, pa naj bo. Toda eno mi povej: ali še kdo drugi pozna tvoje namene?«

»Nihče!« je odgovoril Moravec, a je takoj preklical svojo trditve. »To se pravi, jetniški ravnatelj Larkin ve nekaj o tem.«

»Kako pa prav ta?«

»To je bilo takole: V ječi sem se sprl z Jakobom Dorganom. Saj se spominjaš tega zahrbtnega lažniveca? Bil sem že pripravljen na hudo kazen, toda ravnatelj Larkin se je nepričakovano izkazal za velikodušnega moža. Res, prav človeški je bil z menoj. Nato pa me je še vprašal, kaj bi storil, če bi prišel iz ječe. No, in tedaj sem mu povedal, kaj je moj smoter.«

Stone je molčal ves zamišljen.

»Zdaj pa še meni povej, kaj hočeš storiti,« je Stone prekinil molk.

»Ali moraš vedeti?«

»Moram,« je skoro svečano poudaril Stone. »ker ti hočem pomagati, da dosežeš svoj smoter, pa naj bo že kakršenkoli.«

Moravčeve oči so se zasvetile. Ko na je odgovarjal, ni bilo več bleska v njegovih očeh.

»Iz Zedinjenih držav hočem zbežati. To je vse.«

»Za ime božje, to je pač nemogoče.«

»O, imam poseben načrt.«

»Ali ti lahko pri tem pomagam?«

Moravec je vstal. »Da, Walter, lahko mi pomagaš. Najprej se moram na zunanjo čisto spremeniti.«

»To je lahka reč,« je vedro rekel Stone.

»Prav rad ti pomagam.«

»Vedel sem, da mi boš v pomoč.«

Stone je odvezal zavoj, ki ga je bil prinesel s seboj, in je povedel Moravca k ogle-dalu.

»Sedi, Rihard.«

Prijatelj je ubogal. »Bodi pa previden,« je prosil. »Ne vzemi preveč živih barv. Na moji sivi koži bi se takoj opazilo, da sem se »našminkal.«

»Ne, ne,« ga je potolažil Stone. »Dodaj bom tudi sivkasto barvo, kakršno dobijo ljudje, ki bivajo dalje časa na deželi ali pa ob morju. Saj veš, da nekateri ljudje od solnca ne zarjavijo, temveč se jih prime neke vrste siva barva. Takšen boš torej ti.«

Stone je začel mešati šminko. »Toda ne boš si smel umivati obraz, dokler ne boš na varnem,« ga je opozoril. Ko se je Moravec nekaj minut pozneje gledal v ogledalo, ni več poznal samega sebe.

»Kaj ni dobro naredeno?« se je veselil Stone. »Zdaj še lasuljo in naočnike, pa te noben človek ne bo več spoznal. Kakor si mi telefoniral, želiš rjavo lasuljo, kaj ne? Tu so tri; izberi si eno. Naj ti jo pomerim. Pravijo, da sem mojster v tej stroki. Ali še veš, kako smo takrat na dobrodelni prireditvi Rdečega križa igrali »Skrivnostno sobo?« Frizer ni prišel in naš klub si ni vedel pomagati...«

(DALJE)

Požar, ki traja že enajsto leto

V rumunskem kraju Moreni, kjer so glavna ležišča nafte, divja že enajsto leto silen požar. Tam so l. 1929. iskali nafto. Vrtali so že dolgo in dosegli globino 1000 m, o nafti pa ni bilo še nobenega sledu. Sveder se je zatekal še dalje v globino, a brez uspeha. Toda vztrajali so. Nadaljevali so vrtnje in dosegli z vrtalno napravo globino 1453 m. Tedaj pa se je vrtalni stroj nenadno stresel, tramovje je zaškripalo in naprava v teži 2100 metrskih stotov je zletela v zrak. Vrgel jo je močan tok nafte, ki je nenadno z veliko silo udarila iz globokega rova. Nafta je pljusnila iz zemlje kakor velikanski vodomet in se hkratu vnela. Mogočen ognjeni jezik je silnil do višine 100 m.

Razumljivo je, da je zaradi tega nastal v prvem trenutku velik pobjah in ni nihče ni mislil na gašenje požara. Velikanski ognjeni jezik je razsvetljeval ponoči ves kraj, vročina pa je bila takšna, da so bili ogroženi sosedni izviri nafte. Nekatere so morali naglo zavarovati. Da bi požar ukrotili, so povabili strokovnjake iz vseh koncev sveta, naj bi jim pomagali. Podjetje ni gledalo na stroške, kajti največji izdatki za gašenje požara bi bili melankostni proti bogastvu, ki ga uničuje ogenj.

× Dve tretjini človeštva sta v vojni. V evropski in azijski vojni je udeleženi skupno 1500 milijonov ljudi. Torej je na svetu samo okoli 700 milijonov ljudi, ki niso v vojnem stanju. To se pravi, da samo petina tretjina vseh zemljanov še živi v miru. Na Kitajskem se bori 280 milijonov Japoncev in Mandžurcev proti 330 milijonov Kitajcev. V Evropi je v vojni 80 milijonov Nemcev, 180 milijonov Rusov in okoli 4 milijone Francozov. Imperija Velike Britanije in Francoske pa predstavljata človeško silo preko 630 milijonov.

× Slovaški politik pobegnil iz Slovaške. Reuter poroča iz Pariza: Slovaški politik duhovnik Mahaček, ki se mu je posrečilo pobegniti preko meje, je došel v Pariz. Novinarjem je izjavil, da Nemci iz Slovaške na avtomobilih odvažajo živila in vse surovine, ki so potrebne za vojaške svrhe. 50.000 slovaških delavcev je bilo poslanih v Nemčijo na delo. Ko so se vrnili, niso prinesli s seboj nobenega zaslužka.

× Eksplozivna raketa z vžigalno tekočino. Po angleških vestih iz Švice se tam mudi neki dr. Rudolf Werder, ki je prej zavzel visok položaj v nemškem zunanjem ministertvu. Svoj čas je bil tudi posredovalec med Ribbentropom in Angleži. Po njegovih zatrditvah razpolagajo Nemci z nekim skrivnim orožjem. To naj bi bila nekaka raketa z velikanskim eksplozivnim učinkom. Raketa naj bi se poganjala s posebnim strojem z velikansko brzino v ozračje in naj bi izpuščala tekočino, ki bi se ob dotiku s kakim predmetom bliskovito užgala in povzročila požar.

× Strup iz kač dobivajo s ščegetanjem. V zadnjem času so odkrili nov način pridobivanja kačjega strupa, ki ga potrebujejo za razna zdravila. S ščegetanjem ga spravljajo iz kač. To se pravi: dotikajo se kačjih strupenih žlez z električno žico. Električni udarec prisili kače, da izbrizgavajo strup. Tekočino strežejo v posebne posode.

× Nemci imajo na bojišču pse. Med darili, ki jih Nemci pošiljajo vojakom na fronto, niso samo jestvine, obleka in knjige, ampak večkrat tudi kaka žival, zlasti psi. Manj so zaželeni mačke. Tudi nemški radio je razglasil, da more biti dober pes vojakom na bojišču v veliko veselje in zvest tovariš. Neki vojaški zdravnik, ki se je udeleževal vojne med Nemčijo in Avstrijo v letih 1866. in 1870.-71., pripoveduje v svojih spominih o nekem kozlu, ki je spremljal peto gardno baterijo. Bil je izredno velik in močan. Pri tepele se je bil od nekega topničarja in je pri njih ostal. Topničarji in konjeniki so nekaj sploh radi redili ob svojih kotlih kake-

Tako so začeli krotiti ogenj na razne načine. Najprej so strokovnjaki predlagali, da bi izkopali poševen predor do izvrtane luknje ter po njem odvajali podzemne pline. Ogenj, ki bi potem ne dobival več dovolj netiva, bi se počasi unesel, toda pritisk plinov je bil prevelik. Razrušil je predor in pri delu se je ponesrečilo več delavcev.

Potem so začeli vrtati drugi predor pod nadzorstvom drugih strokovnjakov. Posluževati so se začeli tudi posebnega gasilnega praška in ogenj je začel v resnici pojemati. Ker s samim gasilnim praškom niso mogli zadušiti ognja, so strokovnjaki predlagali, naj bi livarna vliła veliko ploščo, s katero bi zaprla luknjo in tako zadušila ogenj. Ko so po velikem trudu zavalili ploščo na odprtino, jo je goreča nafta vrgla v zrak.

Poslej so strokovnjaki opustili gašenje. Visok ognjeni jezik plapolal še zmerom. Sosedne izvirke nafte moralo opuščati, da bi se požar ne razširil. Družba je razpisala veliko nagrado, ki znaša v naši valuti okrog 14 milijonov dinarjev za tistega, ki bi se mu posrečilo pogasiti požar. Mnogo ljudi si že beli glavo s tem vprašanjem, vendar pa je težavno reči, ali bo nagrada kdaj izplačana ali ne.

ga kozla, ker je veljala prazna vera, da prinaša srečo in da prevzema nase koniske bolezni. Vojaki so se tako navadili nanj, da so ga vodili s seboj na vseh svojih vojnih pohodih. Spremljal je topniško baterijo in vedno hodil spredaj. V neposredni bližini sovražnika je ta njegova častihlepnost povzročila tudi dokaj neprimernost, ker nobene čete ali voza ni mogel trpeti pred seboj. Slednjič ga vojaki niso mogli drugače ukrotiti, kakor da so ga zaprli v voz za prtljago in ga tako vozili s seboj. V taborišču pa je bil spet prepuščen samemu sebi. Najljubša jed so mu bile cigare. Če je le mogel, je vdrl v kake sobe ali kleti in poiskal zaboje s cigarami. Požrl jih je velike množine. Kadar je trobenta sklicala vojake, se je tudi ta kozel postavil pred zbor. Civilistov ni mogel in gorje mu, kdor bi se mu v civilni obleki približal. Tudi v bitkah se je sukal med vojaki ali pa si je poiskal kak zabojo, na katero se je vstopil in moško opazoval vrvež. Tako je živel z baterijo več let. Uničila ga je njegova strast do cigar in piva. Nekoč je prišel do cigar in se jih je prveč našel, nato pa je našel vedro piva, kjer se je napil in po nekaj minutah je padel na tla in poginil.

× V Nemčiji ne sme nihče poslušati tujih radijskih poročil. Nemške radijske postaje so nedavno oddajale predavanje z novim svarilom občinstvu, naj ne posluša tujih radijskih postaj. Svarilo navede ugotovljenje, da so se celo cele skupine zbirale in poslušale tuje postaje. To je prepovedano za vsakogar, tudi za pripadnike vojske in člane nacionalno-socialistične stranke. Niti v Nemčiji živeči tujci ne smejo poslušati tujih postaj. Celo ne onih svoje lastne države. Vsakdo, ki sliši iz katerekoli hiše, da je odprta tuja radijska postaja, ima pravico stopiti v hišo in takoj zapreti aparat. Hkratu pa mora vsak primer prijaviti policiji. Uradno svarilo označuje poslušanje tujih postaj, tudi nevtralnih, za zločin in določa za posebno hude primere celo smrtno kazen.

× 600 krat zaročena in 50 krat omožena. Višek v ženitovanjskih sleparstvih je dosegla bivša cirkuška plesalka Adriana Sleanova, hči belgijskega delavca, ki se je doslej 600-krat zaročila in 50krat omožila. Kot 14letno dekle je pobegnila iz očetove hiše in postala cirkuška plesalka. Izredna lepota ji je pozneje pripomogla, da so jo sprejeli v neko slovito newyorško plesno skupino. Tam se je zagledal v njo ameriški milijonar Slean in se z njo poročil. Lepa Adriana je pa čez nekaj tednov izginila iz njegove palače in z njo tudi več dragocenosti in tisočakov. V San Franciscu si je pozneje preskrbela več lažnih potnih listov in s tem je nastal pre-

okret v njenem življenju. Plesu je dala slovo in se lotila ženitovanjskih sleparstev. Najprej je sleparila po ameriških mestih, kjer si je izbirala same bogate žene. Ko so ji pa postala tam tla pod nogami prevročna, se je napotila v Mehiko. Usodna ji je postala njena domovina, kamor se je vrnila letos. Ko je sklepala v Bruslju petdeseto zakonsko zvezo, je bil po naključju moževa priča eden izmed njenih bivših mož. Posledica tega usodnega naključja je bila, da so prišla njena sleparstva na dan. Namesto na ženitovanjsko potovanje, je morala Adriana v zapor.

× Anglija kliče spet štiri letnike pod orožje. Angleško ministertvo za vojsko je razposlalo pozive letnikom od 1920. do 1923. Pričakujejo, da bo ta poziv zajel 250.000 vojaških novicev, ki bodo takoj nastopili vojaško službo.

× Kako so stari Grki izpraznili Atene zavojo perzijske nevarnosti. Neki atenski list opozarja na pripovedovanje starega Herodota, po katerem je Temistoklej l. 480. pred našim štetjem dal izprazniti Atene, ko so se perzijske čete po predoru pri Termopilah bližale temu mestu. Medtem ko je pripravljala znamenito pomorsko bitko pri Salamin, kjer je uničil perzijsko brodovje, je odredil, da so ženske, otroci in starci Atene zapustili. Pozneje so morali iz Aten tudi sužnji, ker se je bal, da bi mogli ti sovražniku pomagati. Izseljeno prebivalstvo so spravili v Trezen, Egino in delno na Salamina.

× Letalski izumitelj Messerschmidt se ni še nikdar peljal z letalom. Nemški topniški podoficir Walter Messerschmidt se je po vojni l. 1918 vrnil domov in z milijoni drugih brezposelnih iskal zaposlitve. Po poklicu je bil mehanik. Dobil je službo tehničnega pomočnika v kemični delavnici velikega nemškega podjetja. Toda kmalu nato je Messerschmidt pustil kemijo. Stopil je v Kruppove tvornice v Essenu kot mehaniški konstruktor. Kljub obilnemu delu je našel vedno dovolj časa baviti se s tehničnimi vprašanji. Noč in dan je mladi mehanik risal in si ubijal glavo s to ali ono novo zamisljivo. To je delal iz zabave, ker ga je veselilo, ne pa morda iz svoje življenjske potrebe. Leta 1930 je dal patentirati nov izum letalskega motorja pri berlinskem pristojnem uradu. Messerschmidt pa ni bilo na tem, da bi imel od vsega tega gnotno korist. Nikdar ni nikomur pripovedoval o svojih zamislih in načrtih. Ves svoj prosti čas je porabil za to, da je iskal nove dovršenosti in popolnosti pri svojih ugotovitvah. Njegov ustvarjalni duh ni bil nikdar miren in zadovoljen, temveč je hotel vedno le naprej k novim ugotovitvam, novim izumom. Leta 1934, ko je prišel v Nemčijo na oblast narodni socializem, je Messerschmidt poklicala k sebi nemška državna tajna policija ter ga takole opozorila: »Vi ste pred svojimi delavskimi tovariši delali opazke proti vladi. Držite jezik! Če se še kdaj to zgodi, vas bomo aretirali.« Ko se je Messerschmidt vrnil za svojo delovno mizo v Kruppove tvornice, je dobil od ravnatelja pismo s sporočilom, da je izgubil službo. Toda ni dosti premišljal, kako bi dobil novo službo. Dvignil je iz hranilnice svoj denar in se napotil v svoje rojstno mesto Stuttgart. Vzel je v najem hangar na letališču v Boeblingenu. To je bil začetek Messerschmidtovih tvornic. Štiri tedne pozneje je neki polkovnik v letalskem ministertvu v Berlinu že preučeval načrt novega lovskega letala, ki bi lahko dosegel hitrost 500 km na uro, letala vrste »Messerschmidt I«. Po šestih mesecih je začel Messerschmidt s svojimi delavci delati s polno paro. V Stuttgartu je bila postavljena nova delavnica in potem še druga. Z novim letom 1937 je družba Messerschmidt že imela toliko denarja, da je brez posojila zgradila nad vse moderno tvornico v Augsburgu. Najzanimivejša zadeva pri vsem tem pa je, da ta izumitelj še nikdar v svojem življenju ni stopil v nobeno letalo.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

NAPISAL MIRKO BRODNIK

Srce v okovih

ROMAN

Čeprav je Branko moral pričakovati, da se je v dolgih letih, ko ga ni bilo doma, moralo dosti izpremeniti, na tak udarec vendar ni bil pripravljen. Da je Zora žena onega, o katerem je sumil, o katerem je bil skoraj prepričan, da je kriv vsega njegovega gorja, ta misel ga je tako pretresla, da je prebledel kakor smrt.

Ne, saj ni mogoče,« so neslišno zajecjale njegove ustnice. »Kako je mogla to storiti? Kako se je mogla zani odločiti?»

Detektiv, ki je na Brankovem obrazu opazil, kako so na mladega moža vlivale njegove besede, je obstal sredi stavka. Šele ko je videl, da se je Branko premagal, je nadaljeval s pripovedovanjem in omenil o Kregarju nekaj reči, ki so bile takrat splošno znane. In ko je Branko čul, kakšen je mož žene, ki jo je ljubil kakor more človek ljubiti samo enkrat, se je zgrozil.

»Ona to ve?« je vprašal z drhtečim glasom.

»Vedeti mora. Zvedeti je morala,« je odvrnil detektiv. »Takrat, ko sem vse to odkril možu niene prijateljice, ki me je v njenem imenu naprosila, se je, kakor sem čul, ločila od nje.«

»Kdaj?«

»Da — ali bolje, šla je z njegovega doma, z graščine, kjer je bivala.«

»Potem je vrašal še to, kar mu je neprestano težilo srce. O svojem otroku.«

»Ali je šla sama?« je vprašal kolikor je mogel mirno, da se ne bi izdal.

»Ne, tudi svojega sinčka je vzela s seboj.«

»Sinčka?« je zadržal, kakor ne bi mogel verjeti. Toda tedaj mu je nova misel prešinila glavo. Ali je ta sin njegov?

»Tomaž je izdaval.«

»Koliko let je temu otroku?«

»Ne vem,« je odvrnil detektiv in pogledal v tla kakor ne bi moral videti Brankovega trpečega obraza. »Če vas zanima, lahko povzem. Jutri ali pojutrišnjem vas obvestim.«

»Ne, več bi hotel od vas,« ga je Branko prekinil. »Ali niste preveč zaposleni?«

»Precej dela imam, toda če želite...«

»Potreboval bi vas,« mu je dejal Branko; »najbrž za dalj časa. Ali bi mi mogli biti na razpolago?«

»Če želite...«

»Določite ceno,« je kratko rekel Branko. »Recimo za dva meseca. Koliko bi hoteli?«

»Čam vam v naprej.«

»Detektiv je povedal vsoto.«

»Toliko vam dam na mestu,« je rekel Branko in položil na mizo nekaj velikih bankovcev. »Stvar ni kriminalna, kar vam moram že vnaprej povedati. Če se posreči, dobite po dveh mesecih dvojni znesek. Velja?«

»Velja,« je veselo udaril detektiv. »Take-mu gospodarju rad služim. Zdaj mi pa povejte, v čem bo moje delo?«

»Precej ga bo,« je odvrnil Branko. »Najprej morate zvedeti vse, kar se tiče Kregarjeve žene, potem pa bo treba, če je mogoče, vse reči, ki ste mi jih povedali o Kregarju, podpreti z dokazi. In — morali mi boste vsak večer sproti poročati. Tu v hotelu me dobite. Jaz bom med tem poizvedoval še na lastno pest. Če ne bi dobili mene, se dogovorite z mojim tovarišem.« Pokazal je na Mitjo, ki je ves čas brez besede poslušal njun pogovor. »Torej jutri zvečer do svidenja.«

Dal mu je roko in ga spremil do vrat.

Ko sta bila z Mitjo sama, Branko dolgo ni spregovoril. Kakor bi bil v mislih ponovil vse, kar je pravkar čul, kakor bi se nenadoma spomnil nešteti drugih reči, ki jih še mora opraviti, je skoraj pozabil, da sedi zraven njega njegov prijatelj. Šele čez dolgo

je segel z roko v svoje goste lase, kakor bi se bil prebudil iz sanj in jih hotel pregnati. Potem pa se je obrnil k Mitji:

»Mislim sem, da se ne bo vse tako strašno izpremenilo. Sanjal sem, da bom lahko pohitel k njej, toda zvedeti sem moral, da je žena drugega...«

Premolknil je. Potem je vstal in jel hoditi po sobi gor in dol. Nenadoma se je ustavil in zamrmral:

»Jutri obiščem očeta... Če je še živ...«

Po tolikih razočaranjih, ki jih je doživel, po besedah, ki jih je pravkar slišal, se mu je zdelo, da se ne bi smel čuditi, tudi če bi zvedel, da je oče umrl. Toda to misel si je pregnal iz glave. Saj ni mogoče, ne, to ne sme biti! Njegov oče še živi, morda obušuje, toda čaka ga, svojega sina, kakor ga čaka zemlja, ki jo je tako ljubil.

»Da, jutri poidem k očetu,« je dejal še enkrat. Drugega stavka ni ponovil.

Se dolgo sta se pogovarjala. Na polnoč je šla ura, ko sta legla Mitja in takoj zaspal, Branko pa navzlic utrujenosti ni mogel zatisniti očesa. Šele jutrnje ure so mu prinesle počitek.

Deseto poglavje

PRI OČETU

Pozno dopoldne se je Branko prebudil. Mitja je bil že davno prej pokoncu in si dalja oprava v svoji sobi.

Pozajtrkala sta in vzela avto ter se odpeljala proti Gorenjski.

Dolgo se je vila pot kakor kača po ravlini, potem pa se je zožila v kotlino, kjer je ležal Brankov rojstni kraj. Konicica belih hiš s cerkvijo na sredi, vse okoli polja in travniki posejani z domovi vsemi novimi, kakor bi bili praznično oblečeni.

Branko je le bežno pogledal v dolino. Njegov pogled je pohitel na hriboček, ki se je pravkar pokazal izza ovinka, na hriboček, kjer je bila njegova domačija. Videl jo je, vso mlado, lepo, kakor nevesto.

»Vidiš, tamle je moj dom,« je dekel Mitji in z roko pokazal na hriboček. »Tam živi moj oče...« je tiho dodal in nenadoma obstal sredi besed. Soet se je v njegovi duši zbudil isti strah. Prve hiše so zbežale mimo njega. Potem jih je bilo čedalje več. Na obeh straneh, druga k drugi so se stiskale. Sredi vas, pri cerkvi, je Branko velel ustaviti. Še zmeraj je bila tam pod košato lipo gostilna, kakor takrat, ko je bil poslednjič tu. Koliko let je bilo že odtlej. S sunkovito kretnjo je odprl vrata in skočil iz avta.

To je bila gostilna, kamor je njegov oče zahajal ob nedeljah popoldne. Tudi danes je bila nedelja. Bog ve, morda ga dobi v gostilni... Kako se bosta sešla? Kako se bosta pozdravila? Ali ga bo oče spoznal? V teh dolgih letih se je bil tako izpremenil, da je bil čisto drugi. Prej je bil še mlad fant, vesel, malce vihrav, dober. Zdaj je bil mož. Leta so ga izklesala, utrdila, in samemu sebi si je moral priznati, da so ga napravila trdega. V teh letih, ko se je moral vsak dan boriti za življenje, za obstanek, kakor preganjana žival, je izgubil marsikaj. Pol svojega bitja, boljše polovico.

Nekoč je bil sanjač. Zdaj ni bil več...

Noga se mu kar ni hotela premakniti, ko je hotel stopiti v gostilno. Kaj mu bo povedal naslednji trenutek? Kakšna vest bo? Vesela? Žalostna?...

In vendar je stopil naprej. Na pragu mu je zastavil pot gostilničar. Skoraj nič se ni izpremenil v teh dolgih letih. Prav tako močan in zajeten mož je bil kakor takrat.

»Le noter, gospod,« ga je prijazno povabil, toda Branko se ni zganil.

»Nekaj bi rad zvedel,« je z muko izpregovoril. »Saj poznate gospoda Slavca...«

Vprašujoče ga je pogledal, kakor bi hotel videti vsako najmanjšo izpremembo na krčmarjevem obrazu. Kaj bo bral na njem?

Toda krčmarjev obraz se ni prav nič izpremenil. Prav tako miren je bil, kakor po njegovih prvih besedah, kakor zmeraj. In na glas mu je rekel:

»I, tam gori na hribu samotari. Zdaj bolj poredko prihaja k meni. Menda ga že tri tedne ni bilo.«

Branko se je odvalil kamen s srca.

»Hvala,« je zajecjal. S silo se je moral premagati, da ni stopil h krčmarju in ga objel.

»Ali ste k njemu namenjeni? Pa ga pozdravite in mu recite, naj se spet kaj prikaže v dolino.«

»Rekel mu bom,« je veselo odvrnil Branko in skočil nazaj v avto.

In ko je šofer spet pogljal, se je zamislil vase. Pomislil je, kako dobro je, da ga ni krčmar spoznal. Če ga on ni, ga tudi drugi ne bodo. In njegovo maščevanje, ki ga je bil namenil vsem, ki so bili krivi njegovega trpljenja, bo lahko. V temi bo delal, nihče ne bo vedel zani, nihče ga ne bo spoznal. In ko bo okrog njih ovil mrežo, takrat stopi, prednje in se jim predstavi. Da, predstavi se jim, da jih bo strah. In takrat pride šele pravi trenutek maščevanja!

Avto je zavil v hrib. V nekaj trenutkih bo obstal pred njegovim domom. Kaj pride potem?...

Ni si razbijal glave. Naj pride karkoli.

Zaskripale so zavore, domača vrata je zagledal pred sabo, široko odprta, kakor bi ga klicala, vabila, naj vstopi.

In vstopil je.

V veži ni bilo nikogar. Z bežnim pogledom se je ozrl okrog sebe. Prav tako je bilo še, kakor takrat, ko je odhajal, prav tako domače, čeprav skoraj prazno. Sleherni kotiček mu je zbuhal tisoče spominov. Na steni je zagledal slike, ki jih je risal, ko je šel hodil v mestne šole. Otročje so bile, nerodne, in vendar so se mu zdele tako lepe.

In šel je od druge do druge. Potem se je nenadoma zagledal pred vrati v izbo. Podzavestno mu je segla roka naprej in pritisnil je na kljuko.

Vrata so zaskripala, kakor bi se hotela upirati, da jih nekdo moti. Soj solnca, ki je sililo skozi dvoriščno okno, mu je udaril v obraz in ga skoraj oslepil. Skozenj je videl za mizo, kjer je sedel starček in si z roko podpiral glavo. Ko je začul škripanje vrat, se je zdrznil in pogledal, kdo ga moti.

POT V ŽIVLJENJE

Branko je obstal na pragu, kakor prikovani. Ni mogel naprej, čeprav je hotel skočiti k očetu, ga objeti, mu povedati, da je prišel, da nikdar več ne pojde od njega.

»Oče!« je hotel vzklikniti, toda beseda mu ni šla iz grla.

Teda je njegov oče vstal, počasen, truden, ubit je bil njegov korak, stopil je po sobi, proti vratom, obstal tik pred njim.

»Ali mene...«

Beseda mu je zastala. S svojimi slabimi očmi je pogledal mlademu možu v obraz, in tedaj so se mu razširile zenice —

»Moj Bog...« je šepnil.

Koga gleda pred seboj? Ali je to mogoče? Ali ni samo podoba iz sanj?

»Branko!« je potem udarilo iz njega. Njegove roke, ki so dotlej kakor mrtve visle ob njem, so nenadoma oživele, zgrabile moža, ki je nemo, brez besed stal na pragu, za ramo, ga potegnili k sebi in se ga oklenile.

»Branko!«

Ni mogel naprej. Solze so se vllile ubogemu starčku in razjokal se je na sinovih prsih. In čutil je, kako so se ga oklenile njegove roke, kako so ga stisnile k sebi in kako mu je velel pridružen glas:

»Oče vrnil sem se...«

Dolgo sta ostal objeta. Potem so starčeve roke popustile, zdrknile nazaj, stari Slavec se je obrnil, potegnil Branka za roke.

(Dalje)

RADIO LJUBLJANA

od 11. do 18. februarja.

Nedelja, 11. februarja: 8.00: Jutrnji pozdrav. — 8.15: Tamburaški orkester (vodil bo Karmelj). — 9.00: Napovedi, poročila. — 9.15: Prenos bogoslužja iz trnovske cerkve. — 9.45: Verski govor (dr. Vilko Rajdiga). — 10.00: Plošče. — 10.15: Instrumentalni dueti: klavir in harmonij. — 11.00: Plošče. — 11.45: Klavirski trio (Marin, Comelli in dr. Svara). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 17.00: Koncert godbe »Zarje«. — 18.30: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. Sloves slovenskih čebel v tujini (Oblak Stefan iz Ljubljane). — 19.40: Objave. — 20.00: Opretni napevi (radijski orkester). — 21.15: Samospevi Marije Mlejnik-Sibinovičeve (pri klavirju prof. Pavel Šivic). — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Moderni ritmi (plošče). Konec ob 23. uri.

Ponedeljek, 12. februarja: 7.00: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 12.00: Ruske pesmi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14.00: Poročila. — 18.00: Zdravstvena ura: Dedne bolezni (dr. Breclj). — 18.20: Šramli (plošče). — 18.40: Josip Pagliaruzzi Krilan (dr. Jože Lovrenčič). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Hilander in naša prosveta (prof. Burkov iz Beograda). — 19.40: Objave. — 19.45: Več manire, pa brez zamere (Fran Govekar). — 20.00: Ljubljanski godalni kvartet. — 20.45: Koncert slovenskih pesmi in plesov (radijski orkester). — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Citraški dueti (Vilko Skok in Ivan Kosi). — Konec ob 23. uri.

Torek, 13. februarja: 7.00: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 11.00: Šolska ura: Dvajset pravil za zdravo in krepko rast naše mladine (dr. Franta Mis). — 12.00: Vesele plošče. — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14.00: Poročila. — 18.00: Plošče. — 18.40: Filozofija gospodarstva malega naroda (dr. Fran Veber). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Omer Paša Latos (Branko Mašić iz Zagreba). — 19.40: Objave. — 19.50: Gospodarski nasveti (Drago Potočnik). — 20.00: Balalajke (plošče). — 20.20: Avertenko: Kupčija s smrtjo, komedija (člani narodnega gledališča v Ljubljani). — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Sreda, 14. februarja: 7.00: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 12.00: Mojstri lahke glasbe (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.20: Fantazije (plošče). — 14.00: Poročila. — 18.00: Mladinska ura: Reportaža iz ljubljanske mestne plinarne. — 18.40: Nove davčne določbe (Stefan Voljč). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Slovenske literarne anekdote (Rudolf Dostal iz Ljubljane). — 19.40: Objave. — 19.50: Rastlina, čudodelna kemična tovarna (dr. Maks Vraber). — 20.00: Samospevi Pavle Lovšetove (pri klavirju prof. Pavel Šivic). — 20.45: Rapsodije (plošče). — 21.15: Pevski zbor »Grafika«. — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Originalna švicarska godba (bratje Malenškovi).

Četrtek, 15. februarja: 7.00: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 12.00: Zvezde in zvezdniki (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Plošče. — 14.00: Poročila. — 18.00: Baletna glasba (radijski orkester). — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.20: Savez Sokola kraljevine Jugoslavije. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave. — 20.00: Slovenske narodne bosta pela Mirko Premelj in Andrej Jarc, na harmoniko pa bo spremljal Avgust Stanko. — 20.45: Reproduciran koncert simfonične glasbe. — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Koncert lahke glasbe (radijski orkester).

Petek, 16. februarja: 7.00: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 11.00: Šolska ura: Kitajska glasba (Stanko Prek). — 12.00: Nase pesmi in napevi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14.00: Poročila. — 18.00: Zenska ura: Okrasni vrtovi (inž. arh. Graselli Katarina). — 18.20: Zbor mandolin (plošče). — 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: O narodnih plesih (prof. Ljubica Jankovičeva). — 19.40: Objave. — 19.50: Izseljenska poročila. — 20.00: Koncert (sodelovala bosta Slavko Korošec na flavti in radijski orkester). — 21.30: Smetana: Iz mojega življenja (plošče). — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Harmoniko bo igral Jenko Vilibald.

Sobota, 17. februarja: 7.00: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Vesele plošče. — 12.00: Venček plošč. — 12.30: Poročila, objave. — 13.00: Napovedi. — 13.02: Venček plošč. — 14.00: Poročila. — 17.00: Otroška ura: a) Pravljice (Ukmar-Boltarjeva); b) Cicibanove prigode (članice narodnega gledališča). — 17.50: Pregled sporeda. — 18.00: Radijski orkester. — 18.40: Letalski napadi in protiletalska zaščita (inž. Črtomir Nučič). — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Petrolejska polja v Hrvatski (Vladimir Bašković iz Zagreba). — 19.40: Objave. — 20.00: Pregled zunanje politike (dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: Matjažev Matija spet v Ljubljani. Starega znanca nove prigode. Pisan večer. Besedilo sestavil Frane Milčinski. Izvajali bodo člani radijske igral-ske družine. — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Za smeh in kratek čas
MOŽA JE OSREČILA
Neža: »Evlalija je spet osrečila svojega moža.«
Urša: »Dvomim.«
Neža: »Pa ga je le! Dala se je ločiti od njega!«
RAZLIKA MED NAVADNO IN STROJNO PUŠKO
Sinko: »Očka, kakšna je razlika med navadno in strojno puško?«
Oče: »Veš, to je takole: Če govorim jaz, je navadna, če pa govori mati, je kakor strojna puška...«

Za smeh in kratek čas

MOŽA JE OSREČILA

Neža: »Evlalija je spet osrečila svojega moža.«
Urša: »Dvomim.«
Neža: »Pa ga je le! Dala se je ločiti od njega!«

RAZLIKA MED NAVADNO IN STROJNO PUŠKO

Sinko: »Očka, kakšna je razlika med navadno in strojno puško?«
Oče: »Veš, to je takole: Če govorim jaz, je navadna, če pa govori mati, je kakor strojna puška...«

MALI OGLASI

Naslovi inserentov oglasov s šiframi ostanejo strogo tajni

KUPUJEM VSAKOVRSNO ZLATO, po najvišji ceni K. Ackermann nasl. draguljar. Ptuj. Krekova ulica 1

TELICIKA 4 tedne stara, čiste montafonske pasme se radi pomanjkanja prostora takoj proda. Hotel Slon, Ljubljana.

BREZPLAČNO dobi lahko vsak literaturo »Preporodjaj« fizični in nervni. Zahtevajte: Beograd, Masarykova 9, Miloš Marković.

VAŽNO ZA PRAŠICEREJO. »MASTELIN« vam pripomore, da se prašiči zredijo in ne oboli. Pošiljam franco vašo pošto pol kg din 14, 1 kg din 26, manjše zavitke pa dobite pri trgovcih po din 3 in 6. Dobivam mnogo zahvalnih pisem. Pišite na naslov po položnici in navodilo: Ivan Magdalenc, Rače.

PRIMOREC V FRANCJI, star 37 let, želi znanja z gospodsko ali vdovo staro od 25 do 35 let. Ponudbe poslati: A. B. Dour par Savignac, Gironde.

DELAVSKA DRUŽINA, vajena poljskega in gozdnega dela, dobi v najem stanovanje z zemljiščem. Uprava veleposredstva Krumperk, pošta Dob pri Domžalah.

MLAJŠI MOŠKI, delavec v Franciji, želi poznanstva z dekletom ali vdovo brez otrok, bivajočo v Franciji, starost od 29. do 35. leta. Ponudbe je poslati: A. Z. shez. Mr. Prevost Rute des Longes Vallons, Notre dame de Bondeville S. Infre, France.

SAMO

Din 98.—

63719 Po ceni in dobra zapeljiva ura Shock Proof, lepo kromirano ohišje s svetlečimi številkami in kazalec Din 98.—

63796 Ista z anker kolesjem na kamne teče s sekundnim kazalcem Din 185.—

63710 Ista s prima anker kolesjem na 15 kamnov s sekundnim kazalcem Din 260.—

Zahtevajte cenik, zastoj in poštne proste.

H. SUTTNER, Ljubljana 6

Lasna protokotirana tovarna ur v Švici.

BEČKI VELESAJAM

Izdavanje vizuma za posetioce Bečkov Velesajma

Za putovanje u Njemačko potreban je ove godine ulazni vizum, koji posjetioce Bečkov Velesajma dobivaju besplatno. Preduvjet je, da prijedlog (uz doprinosenje fotografija) za izdavanje vizuma za posjet Bečkov Velesajma, koji se održaje od 10 do 17 ožujka 1940, bude podnesen od zastupnika Bečkov Velesajma. Jamstvo za pravovremeno izdavanje vizuma za posjet Velesajma može se preuzeti samo onda, ako se zainteresirano prijavi kod zastupnika Bečkov Velesajma do 20 veljače 1940. Ushjedi li prijava kasnije, tada se mora računati sa zakašnjenjem i eventualno sa posebnim troškovima. Posjetioce Velesajma se u vlastitom interesu umoljavaju, da se što ranije stave u vezu sa zastupnikom Bečkov Velesajma, koji je nadležan za njihov rajon. Počasni zastupnik Bečkov Velesajma za Banovinu Hrvatsku i Dravsku banovinu Josip Kulhanek, Zagreb, Ilica 9. (—)

NOV REDILEN PRAŠEK

REDIN® za prašice
Vsak kmetovalec si lahko hitro in z majhnimi stroški zredi svoje prašice. Zadržuje se i zavitek za 1 prašica ter stane i zav.

6 din. po pošti 12 din. 3 zav. po pošti 24 din. 4 zav. po pošti 30 din. Mnogo zahvalnih pisem. Prodaja drogerija KANC, Ljubljana, Zidovska ul.

MOSTOVA ESENCA „MOSTIN“

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z majhnimi stroški pripravi izborni, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 steki za 150 litrov din 20.—, po pošti din 35.—, 2 steklenici po pošti din 55.—, 3 steklenice po pošti din 75.—

Pazite, pravi »Redin« in »Mostin« se dobi samo s gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, Zidovska ul. 1 a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANC, Maribor, Gosposka ulica 34.